

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om offentlig upphandling och koncession, lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster och 6 b § i straffregisterlagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i lagen om offentlig upphandling och koncession, det vill säga den så kallade upphandlingslagen, i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster, det vill säga den så kallade försörjningslagen, och i straffregisterlagen.

Genom de ändringar som föreslås i upphandlingslagen och försörjningslagen beaktas målen i anslutning till upphandlingslagen i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Genom ändringarna förbättras kvaliteten på offentliga upphandlingar och ansvarsfullheten vid upphandling genom att betona ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet vid offentlig upphandling och betydelsen av kvalitet som kriterium vid val av anbud. Till upphandlingslagen och försörjningslagen ska det fogas en bestämmelse enligt vilken en lagakraftvunnen dom för vissa miljöbrott ska utgöra en obligatorisk grund för uteslutning av anbudsgivaren. Därför föreslås det också att straffregisterlagen ändras. Dessutom förtydligas de upphandlande enheternas rätt att få uppgifter om uteslutning av underleverantörer när obligatoriska grunder för uteslutning kan tillämpas på dem.

De ändringar som föreslås i upphandlingslagen och försörjningslagen främjar också tvåspråkighet vid upphandling, beaktar ändringarna i Europeiska unionens lagstiftning om annonsering av upphandlingar och bemyndigar finansministeriet att utfärda närmare bestämmelser om vissa omständigheter i anslutning till upphandlingsförfarandet. Dessutom föreslås det att den tidsfrist som gäller Konkurrens- och konsumentverkets upphandlingstillsyn ändras.

I propositionen föreslås det dessutom att vissa bestämmelser om förfaranden förtydligas.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Samarbetsforum för offentlig upphandling.....	6
2.2 Social- och hälsovårdstjänster.....	7
2.3 Koldioxidavtryck vid upphandling	8
2.4 Ansvarsfull upphandling och bekämpning av grå ekonomi.....	10
2.4.1 Allmänt.....	10
2.4.2 Tillsyn över upphandlingar och Konkurrens- och konsumentverkets befogenheter.....	11
2.5 Kvalitet vid upphandling.....	12
2.6 Tvåspråkighet vid upphandling.....	14
2.7 Annonsering om upphandlingar.....	15
2.8 Andra omständigheter i samband med förfarandet	16
3 Målsättning	16
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	17
4.1 De viktigaste förslagen.....	17
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	18
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	18
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	20
4.2.3 Miljökonsekvenser	21
4.2.4 Övriga samhällsliga konsekvenser.....	21
5 Alternativ för genomförandet	21
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	21
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	22
6 Remissvar	23
7 Specialmotivering	24
7.1 Lag om offentlig upphandling och koncession	24
7.2 Lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster	29
7.3 Straffregisterlagen.....	30
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	30
9 Ikraftträdande.....	31
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	31
LAGFÖRSLAG	33
1. Lag om ändring av lagen om offentlig upphandling och koncession.....	33
2. Lag om ändring av lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster	36
3. Lag om ändring av 6 b § i straffregisterlagen	39
BILAGA	41
PARALLELLTEXTER.....	41
1. Lag om ändring av lagen om offentlig upphandling och koncession.....	41

RP 115/2022 rd

2. Lag om ändring av lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster	47
3. Lag om ändring av 6 b § i straffregisterlagen	51

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I regeringsprogrammet för Sanna Marins regering finns det flera skrivningar som hänför sig till upphandlingslagen. I avsnitt 3.4 i regeringsprogrammet konstateras det att upphandlingslagen, för att öka effektiviteten i offentlig upphandling och för att de kvalitativa kriterierna i högre grad ska beaktas vid offentliga anbudsförfaranden, ska utvecklas så att den styr de upphandlande enheterna att som kriterier för den totalekonomiska lönsamheten i första hand beakta förhållandet mellan pris och kvalitet och de totala kostnaderna, och att det rena inköpspriset ska användas endast i begränsad utsträckning.

I enlighet med regeringsprogrammet bör upphandlingslagen utvecklas så att ansvarsfullheten vid upphandling ökar. I syfte att främja uppnåendet av detta mål ska behovet av att utvidga upphandlingslagens grunder för uteslutning på grund av miljö-, social- eller arbetsrättsliga brott bedömas liksom även metoderna att betona företagsansvaret och ansvaret för skatter. I enlighet med regeringsprogrammet ska behövliga utvecklingsbeslut fattas utifrån resultatet av bedömningen.

Dessutom ska tvåspråkiga upphandlingar främjas och eventuella problematiska punkter i lagstiftningen utredas i enlighet med regeringsprogrammet. Det behövs ändringar i annonseringen av upphandlingar dels på grund av formulärreformen, dels på grund av regeringsprogrammet och dels på grund av de ändringsbehov som framkommit vid tillsynen över upphandlingar och i rättspraxis.

1.2 Beredning

Utifrån de skrivningar i statsminister Marins regeringsprogram som hänför sig till upphandlingslagen genomfördes ett antal forsknings- och utredningsprojekt. Inom projektet HILMI, som genomfördes som en del av statsrådets forsknings- och utredningsverksamhet, tog man fram information om koldioxid- och miljöavtrycket inom offentliga upphandlingar ur lagstiftningens och mätningens perspektiv. I projektet utredde man hur lagstiftningen och verksamhetsmodellerna för offentliga upphandlingar bör utvecklas och hur de för upphandlingarna uppställda målen och kriterierna bör följas upp och mätas för att koldioxid- och miljöavtrycket ska kunna beaktas på ett kostnadseffektivt sätt i offentliga upphandlingar. Dessutom lades det i projektet fram en rekommendation om ändringar i upphandlingslagen för att öka antalet hållbara upphandlingar och ansvarsfullheten vid offentlig upphandling. HILMI-projektet <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-097-4>.

Rådgivningsenheten för offentlig upphandling vid Finlands Kommunförbund genomförde en utredning av de punkter i upphandlingslagstiftningen som hindrar eller försvårar genomförandet av tvåspråkiga offentliga upphandlingar. Utredningen innehöll rekommendationer för utveckling av upphandlingslagstiftningen. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2021/2100-kaksikielisen-hankintojen-ongelmakohdat-ja-edistamiskeinot>

Program

Propositionen har i huvudsak beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet. Under beredningen har centrala aktörer hörts vid de diskussions- och samrådsmöten som hölls den 27 januari 2021 och den 1 december 2021. Propositionen har efter diskussionsmötena fortsatt

som tjänsteuppdrag. Propositionen har varit på öppen remiss under tiden mellan den 21 mars 2022 och den 29 april 2022 i tjänsten utlåtande.fi. Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga webbtjänsten under adressen <https://tem.fi/sv/lagstiftningsprojekt> med identifieringskoden TEM072:00/2021.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Upphandlingslagen och försörjningslagen trädde i kraft vid ingången av år 2017. Lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016, nedan *upphandlingslagen*) och lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016, nedan *försörjningslagen*) trädde i kraft den 1 januari 2017. Genom dessa lagar genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (nedan *upphandlingsdirektivet*), Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (nedan *försörjningsdirektivet*) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner (nedan *koncessionsdirektivet*), vilka antogs den 26 februari 2014. De bestämmelser om rättsskydd som finns i upphandlingslagstiftningen baserar sig på rättsmedelsdirektivet 665/1989/EEG och andra rättsmedelsdirektivet 92/13/EEG.

Offentlig upphandling har en stor ekonomisk betydelse på den inre marknaden. Enligt Europeiska kommissionen utgör offentlig upphandling cirka 15–20 procent av EU:s bruttonationalprodukt. Volymen för offentliga upphandlingar i Finland uppskattas till cirka 47 miljarder euro per år. I Finland publicerades det år 2021 cirka 19 000 upphandlingsannonser. Offentlig upphandling omfattar ett antal olika mål som hänför sig till effektivisering, verkningsfullhet och kvalitet. Detta medför möjligheter att förbättra hållbarheten inom den offentliga ekonomin och främja samhällseliga mål genom offentliga upphandlingar. Dessutom har de kostnader och den administrativa bördan som upphandlingsförfarandet orsakar parterna samt den tid som förfarandet tar i anspråk en stor betydelse vid effektiveringen av användningen av offentliga medel.

I denna proposition föreslås det ändringar som främjar det beaktande av kvalitetskriterier som ingår i regeringsprogrammet, ökar ansvarsfullheten vid upphandling och främjar genomförandet av tvåspråkigheten vid annonsering om upphandlingar. Dessutom föreslås det i propositionen att tidsfristen i anslutning till tillsynen över upphandlingar ändras och att små korrigeringar görs i förfarandena.

Avsikten med upphandlingsdirektiven är samtidigt att garantera en fungerande europeisk inre marknad och en likvärdig och icke-diskriminerande behandling av alla anbudsgivare vid offentlig upphandling. Direktiven som gäller offentlig upphandling lämnar inte något stort handlingsutrymme vid det nationella genomförandet. De viktigaste bestämmelser som faller inom medlemsstaternas prövningsrätt gäller upphandling som inte omfattas av direktiven samt bestämmelser för vilkas del direktiven uttryckligen ger medlemsstaterna prövningsrätt. Sådant handlingsutrymme som direktiven ger finns exempelvis i fråga om upphandling som underskrider EU-tröskelvärdet samt förfaranden för konkurrensutsättning som gäller social- och hälsovårdstjänster.

Ett antal skilda, i huvudsak tekniska ändringar har gjorts i upphandlingslagen och försörjningslagen efter att de trädde i kraft. I samband med den ändring av upphandlingslagen (499/2021) som trädde i kraft den 1 juli 2021 ändrades upphandlingslagen så att den beaktar de skrivningar om ansvarsfull upphandling som ingår i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering.

2.1 Samarbetsforum för offentlig upphandling

Det att de utvecklingsbehov och mål för offentlig upphandling som ingår i regeringsprogrammet ska uppnås på ett meningsfullt sätt förutsätter förutom lagstiftningsåtgärder även andra åtgärder. Främjandet av verkningsfullhet vid upphandling förutsätter samarbete såväl mellan ministerierna som med kommunsektorn och anbudsgivarna. För att utarbeta och främja gemensamma mål och riktlinjer har finansministeriet tillsatt ett åtgärdsprogram för verkningsfull offentlig upphandling (Samarbetsforum för offentlig upphandling) för att utarbeta en nationell strategi för offentlig upphandling. Syftet med strategin är att öka samarbetet mellan aktörerna inom den offentliga upphandlingen och utveckla upphandlingarnas verkningsfullhet. Åtgärdsprogrammet för offentlig upphandling har mandat 5.9.2019–31.12.2023 och programmet leds i samarbete med Finlands Kommunförbund. Samarbetsforumet för offentlig upphandling

Vid beredningen av den nationella strategin för offentlig upphandling har man beaktat regeringsprogrammets många mål som gäller bland annat effektivisering, hållbar utveckling, innovationer, klimatmål, sociala aspekter, kompetensutveckling, spridning av bästa praxis, miljöaspekter, sociala sysselsättningsinsatser, den inhemska matens status, teknisk utveckling, livscykellekonomi, kvalitet, ansvarsfullhet och tvåspråkighet. I den nationella strategin för offentlig upphandling beaktas dessutom också kommunernas strategiska mål. Strategin konkretiserar en gemensam syn på vad som är viktigt att eftersträva vid upphandlingar som bekostas med offentliga medel. Den möjliggör gemensamt planerade konkreta åtgärder för att nå målen.

Strategin för offentliga upphandlingar, som har antagits som ett principbeslut av statsrådet, förbinder aktörerna till gemensamma mål, konkreta utvecklingsåtgärder och ett omfattande samarbete. Ministerierna åtar sig att genomföra målen för strategin i sin egen verksamhet och i övrig verksamhet inom sitt förvaltningsområde. Principbeslutet innehåller förutom strategin även sektorministeriernas konkreta riktlinjer och åtgärder för innovation och ansvarsfull livsmedelsupphandling som förklarar den nationella strategin för offentlig upphandling. Genom den gemensamma nationella strategin och ett övergripande samarbete är det möjligt att få till stånd långsiktig verkningsfullhet och uppnå målen i regeringsprogrammet på ett effektivare sätt än genom ändringar i lagstiftningen. Strategin bidrar till att aktörer som genomför offentliga upphandlingar, såsom staten, kommuner och församlingar, får konkreta verktyg att använda i sitt arbete. Företag och organisationer får nya affärsmöjligheter i och med ett nytt slags partnerskap. Flera av de tjänster som är viktiga för medborgare upphandlas offentligt, och strategin bidrar därför till bättre erfarenheter för kunderna i vardagen.

Den nationella strategin för offentlig upphandling består av åtta delområden för utveckling, det vill säga strategiska avsikter, och 25 mål som konkretiserar dessa. Väsentliga utvecklingsområden i strategin är strategisk ledning och främjande av upphandlingskompetens. Upphandlingarna leds som en strategisk funktion och upphandlingarnas potential utnyttjas för att målen ska uppnås. Upphandlingarna görs på ett professionellt sätt och upphandlingskompetensen utvecklas ständigt. Kunskapsbaserad ledning samt bedömning och utvärdering av verkningsfullhet stöder den strategiska ledningen. Visionen är att Finland ska vara en föregångare inom kunskapsbaserad ledning av upphandlingar och utveckling av upphandlingarnas verkningsfullhet. Ett centralt fokus i utvecklingsarbetet är att fungerande produkter och tjänster av hög kvalitet ska upphandlas på ett sådant sätt att samtliga parter är involverade i processen och marknaden är livskraftig. Konkurrensutsättningen fungerar och ett tillräckligt antal anbud fås endast när företagen upplever att offentlig upphandling är ett lockande alternativ. Offentliga upphandlingar kan också bidra till att innovationer skapas. Utmaningar kan lösas genom innovationer och upphandlingar görs med ett positivt förhållningssätt till försök och utveckling. Genom utveckling av de ovannämnda delområdena kan man uppnå ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Genom upphandling främjas hållbarhet i den offentliga ekonomin och socialt samhällsansvar i

samarbete mellan den offentliga förvaltningen samt den privata och den tredje sektorn. Finland är en vägvisare inom ekologiska offentliga upphandlingar.

2.2 Social- och hälsovårdstjänster

I lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) finns bestämmelser som är mer omfattande och mer förpliktande än de bestämmelser som gäller anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter som finns i den gällande upphandlingslagen. Regeringens proposition med förslag till en reform av ordnandet av social- och hälsovården (RP 241/2020 rd) har godkänts i riksdagen den 21 juni 2021. Enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) är det välfärdsområdena som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovården i stället för kommunerna, sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten. Ansvaret för ordnandet av tillräckliga social- och hälsovårdstjänster förs från och med ingången av 2023 över på välfärdsområdena. Reformen kommer också att ändra villkoren för upphandling av tjänster som lagts ut på entreprenad. Välfärdsområdena har också bättre resurser och kompetens än kommunerna vad gäller upphandling av tjänster. Välfärdsområdena är större anordnare av social- och hälsovårdstjänster än kommunerna och har således bättre möjligheter att sörja för att kunderna har tillräcklig och jämlik tillgång till tjänster.

Bestämmelserna om de krav som ställs på produktionen av social- och hälsovårdstjänster samt tjänsteproducenterna i 12 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård är till många delar mer förpliktande än bestämmelserna i upphandlingslagen. Syftet med den reglering som finns i lagen om ordnande av social- och hälsovård är att förhindra brister i tjänsternas kvalitet som upptäckts, i synnerhet i de tjänster som lagts ut på entreprenad. Upphandlingslagen är en allmän lag om upphandlingsförfaranden, och det är således även i fortsättningen ändamålsenligt att mer detaljerat reglera kvaliteten och övriga innehållskrav på social- och hälsovårdstjänsterna i den speciallagstiftning som gäller dessa tjänster.

Välfärdsområdena ska ha en tillräcklig egen tjänsteproduktion. Tjänster ska också kunna köpas för att komplettera välfärdsområdets egen tjänsteproduktion eller också kan kunderna ges en servicesedel. I 3 kap. i lagen om ordnande av social- och hälsovård finns mer detaljerade och mer förpliktande bestämmelser än tidigare om krav på kvalitet som ska ställas på upphandlade tjänster och särskilt om de villkor som ställs på tjänsteproducenter. Dessa krav är delvis strängare än vad som förutsätts i upphandlingslagen.

Välfärdsområdet ska sörja för bedömningen av service- och vårdbehovet när det köper tjänster av en privat tjänsteproducent. Enligt 14 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska en privat tjänsteproducent ha tillräcklig kompetens i förhållande till innehållet i och omfattningen av de tjänster som välfärdsområdet skaffar, sådan anställd yrkesutbildad personal inom social- och hälsovården som verksamheten förutsätter samt övriga tillräckliga verksamhetsförutsättningar. En privat tjänsteproducent måste vara tillräckligt solvent för att kunna sköta verksamheten och stå för dess kontinuitet samt se till att de lagstadgade skyldigheterna uppfylls. En privat tjänsteproducent ska dessutom utse en ansvarig person för verksamheten samt ett tillräckligt antal funktionsspecifika ansvarspersoner med hänsyn till verksamhetens art och omfattning. Dessutom ska välfärdsområdet säkerställa att det i den privata tjänsteproducentens tidigare verksamhet inte har konstaterats allvarliga eller upprepade brister i klient- och patientsäkerheten.

I 15 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård har det utförligt räknats upp vad som åtminstone ska ingå i ett avtal mellan ett välfärdsområde och en privat tjänsteproducent. Dessa är bland annat genomförande i praktiken av innehåll, kvantitet och kvalitet för de tjänster som skaffas, samt hur välfärdsområdet i praktiken sköter styrningen och tillsynen. Det är också av

betydelse att det i lagen om ordnande av social- och hälsovård förutsätts att det i avtalet ingår sanktioner för eventuella fel hos tjänsteproducenten och villkor för hur avtalet vid behov kan sägas upp. I lagens 18 § finns det väldigt omfattande bestämmelser om privata tjänsteproducenters skyldigheter. En tjänsteproducent ska bland annat iaktta de servicehelheter och servicekedjor som fastställts av välfärdsområdet samt samarbeta med välfärdsområdet och andra tjänsteproducenter. I lagen om ordnande av social- och hälsovård åläggs även privata tjänsteproducenter att iaktta de allmänna förvaltningslagarna, till exempel offentlighetslagen. På en privat tjänsteproducent tillämpas även bestämmelser som gäller tjänsteansvar i strafflagen. Det förutsätts också att privata tjänsteproducenter genomför omfattande egenkontroll enligt 40 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Egenkontrollen ska omfatta i synnerhet tjänsternas tillgänglighet, kontinuitet, säkerhet och kvalitet som en del av tjänsteproduktionen.

2.3 Koldioxidavtryck vid upphandling

I regeringsprogrammet för statsminister Marins regering föreslås det att upphandlingslagen ändras så att koldioxid- och klimatavtrycket beaktas i upphandlingskriterierna vid upphandling som har betydande miljökonsekvenser. Dessutom främjas uppnåendet av de sociala målen, klimatmålen och målen för hållbar utveckling ska främjas genom offentlig upphandling.

I upphandlingslagen finns bestämmelser om beaktande av koldioxidavtrycket vid offentlig upphandling. Den nationella lagstiftningen har sin bakgrund i bestämmelsen i EU:s upphandlingsdirektiv (2014/24/EU) som förpliktar den upphandlande enheten att beakta miljöaspekter och andra hållbarhetsaspekter i enlighet med artikel 69.3. Det är fråga om en skyldighet att förkasta ett anbud om det är onormalt lågt på grund av att det bryter mot de miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter som avses i artikel 18.2. Denna skyldighet har tagits in i 96 § 2 mom. i upphandlingslagen. Ett anbud måste dock inte automatiskt förkastas på grund av en miljöförseelse, utan endast i sådana fall där anbudets onormalt låga pris beror på förseelsen. Den upphandlande enheten har dessutom möjlighet att beakta miljöaspekterna i flera olika skeden av upphandlingsförfarandet. Bedömningen av miljöaspekter framhävs särskilt i planeringsskedet för upphandlingen. I upphandlingens planeringsskede kan klimat- eller koldioxidavtrycket beaktas i beskrivningen av föremålet för upphandling i enlighet med 71 § i upphandlingslagen. Den upphandlande enheten kan fastställa miljökrav för den vara, tjänst eller entreprenad som är föremål för upphandling. Andra belastningsfaktorer som kan noteras är till exempel miljökonsekvenserna av de råvaror och kemikalier samt transporter och förpackningar som används, eller den vattenförbrukning, det slitage på delar, de underhållsintervaller, de utsläpp och det avfall som uppstår i processen. Med andra ord kan miljökonsekvenserna och utsläppen för de varor och tjänster som är föremål för upphandling granskas under hela deras livscykel. Den upphandlande enheten kan således kräva att de varor som upphandlas har tillverkats med miljövänliga metoder, så länge detta krav har att göra med föremålet för upphandlingen. I beskrivningen av föremålet för upphandlingen kan även märken som har att göra med föremålets miljömässiga egenskaper användas i enlighet med 72 § i upphandlingslagen.

Den upphandlande enheten kan främja förverkligandet av miljöaspekter genom att ställa krav på anbudsgivarna. I 81 § 1 mom. 3 punkten i upphandlingslagen konstateras det att en anbudsgivare kan uteslutas om det föreligger ett allvarligt fel i yrkesverksamheten som den upphandlande enheten kan styrka. Dessutom kan en anbudsgivare uteslutas från anbudsförfarandet på grundval av att denna inte fullgjort sina miljöskyldigheter enligt 81 § 1 mom. 5 punkten, om den upphandlande enheten kan styrka detta. Enligt förarbetena till upphandlingslagen (RP 108/2016 rd) kan samma förseelse eller försummelse betraktas som grund för uteslutning enligt både 3 och 5 punkten i 81 § 1 mom., då exempelvis miljöbrott enligt 48 kap. i strafflagen är tillämpliga i båda situationerna. Dessutom erbjuder 81 § 1 mom. 9 punkten en möjlighet att utesluta en anbudsgivare som har visat betydande eller upprepade brister i fullgörandet av något

centralt krav enligt tidigare upphandlingskontrakt eller koncessioner och bristerna har medfört att det tidigare kontraktet sagts upp i förtid eller hävts, eller att bristerna har lett till skadestånd eller andra jämförbara sanktioner.

Den upphandlande enheten kan beakta miljöaspekterna genom att ställa lämplighetskrav på anbudsgivaren. Lämplighetskrav kan bland annat omfatta kompetenskriterier för personalen eller referenskrav som beaktar miljöaspekter. Ett lämplighetskrav kan till exempel vara kravet på ett miljöledningssystem med hjälp av vilket aktören identifierar miljökraven för sin egen verksamhet eller sitt koldioxidavtryck och uppger hur det avfall som uppkommer i samband med upphandlingen återvinns på behörigt sätt eller hur koldioxidavtrycket kompenseras. Standardiserade system bidrar till att identifiera och minska skadliga miljökonsekvenser och att spara kostnader. Till exempel miljölednings- och miljörevisionsordningen (Eco-Management and Audit Scheme, Emas) baserar sig på en EU-förordning ((EG) nr 1221/2009, Emas-förordningen) och den består av ett miljöledningssystem enligt den internationella miljöledningsstandarden ISO 14001 samt en miljörapport, det vill säga en Emas-redovisning. ISO 14001 - och Emas-systemen tar full hänsyn till miljöfrågor i organisationers verksamhet.

Själva upphandlingen kan göras på basis av det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller enbart på basis av de förmånligaste kostnaderna. Om priset väljs som grund kan miljökrav ingå i beskrivningen av föremålet för upphandling. I sådana fall konkurrerar de anbud om tjänster, varor eller entreprenader sinsemellan endast till priset, om de uppfyller de minimikrav som den upphandlande enheten fastställt. I enlighet med 93 och 94 § i upphandlingslagen kan den upphandlande enheten ställa miljöaspekter som jämförelsegrunder för det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. I sådana fall kan jämförelsegrunderna vara till exempel bevislig minskning av energi- och vattenförbrukning samt utsläpp från transportmateriel och minskning av dem. Jämförelsegrunderna ska dock hänföra sig till föremålet för upphandlingen. Anknäpning kan hänföra sig till vilken vara, tjänst eller skede av en entreprenad som helst. Således är det till exempel möjligt att beakta miljöaspekterna från upphandlingen av tillverkningsmaterial ända till tiden efter användningen av varan. Genom att använda en livscykelberäkning är det möjligt för den upphandlande enheten att beakta de direkta och externa miljökonsekvenserna av föremålet för upphandlingen. Det väsentliga för att dessa miljökonsekvenser ska beaktas är att man känner till deras kostnader för den upphandlande enheten eller någon annan användare av föremålet för upphandlingen. För att upphandlingsförfarandet ska vara öppet och anbudsgivarna ska behandlas jämlit förutsätts det dock att utvärderingsgrunderna för beräkning av kostnaderna baserar sig på objektivt kontrollerbara och icke-diskriminerande kriterier. Miljöaspekterna kan beaktas i upphandlingskontrakten och under kontraktsperioden. De ska alltid anges i upphandlingsdokumenten i början av upphandlingsförfarandet.

Regeringen tillsatte HILMI-projektet för att utreda nödvändiga åtgärder för beräkning av koldioxid- och miljöavtrycket (<https://tietokayttoon.fi/-/hiili-ja-ymparistojalanjalki-hankinnoissalainsaadanto-ja-mittaaminen-hilmi->). I arbetsgruppens rapport (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162672>) lyftes det fram ett antal rekommendationer för hur man kan betona betydelsen av miljöaspekter och sociala aspekter genom att införliva dem i upphandlingslagen vid sidan av lagens övriga ändamål. Arbetsgruppen rekommenderade att både skyldigheten att i en ännu högre grad beakta de befintliga bestämmelserna och skyldigheten att beakta miljöaspekter och sociala aspekter lyfts fram i upphandlingslagens ändamål i 2 § 1 mom., vid sidan av lagens övriga ändamål. Genom ändringen vill man stärka beaktandet av miljöaspekter som en del av upphandlingsprocessen. Arbetsgruppen rekommenderade dessutom att den av prövning beroende grunden för uteslutning som hänför sig till miljöbrott enligt 81 § 1 mom. 5 punkten i upphandlingslagen ändras till en obligatorisk grund för uteslutning genom att de miljöbrott som avses i 48 kap. i strafflagen fogas till de obligatoriska grunderna för uteslutning. Arbetsgruppen framförde att dessa ändringar kommer att öka den upphandlande enhetens

utredningsskyldighet vad gäller obligatoriska lämplighetskrav. Kravet kan uppfyllas effektivt med hjälp av ett elektroniskt upphandlingsförfarande och utredningsskyldigheten utsträcks till att också gälla underleverantörer som anlitas av leverantörer. Ändringen stöder också bekämpningen av såväl miljöbrott som grå ekonomi.

Arbetsgruppen för HILMI-projektet föreslog att användningen av livscykelkostnader ska utvecklas. Arbetsgruppen föreslog att det i annan lagstiftning som gäller användning av offentliga medel (till exempel i kommunallagen) för de upphandlande enheterna föreläggs en skyldighet att vid upphandling av varor som hör till produktgrupper med betydande miljökonsekvenser upprätta en tydlig budget, i vilken upphandlingens livscykelkostnader beräknas och beaktas när upphandlingen planeras samt i möjligaste mån under konkurrensutsättningen.

Upphandlingslagen och försörjningslagen behöver ändras så att arbetsgruppens slutsatser och rekommendationer beaktas på det sätt som upphandlingsdirektiven möjliggör.

2.4 Ansvarsfull upphandling och bekämpning av grå ekonomi

2.4.1 Allmänt

I regeringsprogrammet för statsminister Marins regering främjas ansvarsfullhet vid upphandling genom att grunderna för uteslutning på basis av miljö-, social- och arbetsrättsliga förseelser utvidgas och betona företagsansvaret och ansvaret för skatter.

Ansvarsfullhet vid upphandling framträder på många sätt också i åtgärdsprogrammet för verkningssfull offentlig upphandling, till exempel som en del av åtgärdshelheten Social och ekonomisk hållbarhet. Avsikten för temagruppen ekonomisk hållbarhet är att under finansministeriets ledning också utreda förutsättningarna för att förverkliga att straffregisteruppgifter kan fås elektroniskt. Utvecklandet av verksamhetsmodellen för sysselsättning genom upphandling har också inletts.

Utvecklandet av ansvarsfullheten är ett tema som också kommer fram i åtgärdsprogrammet för strategin för bekämpning av grå ekonomi och i åtgärderna i justitieministeriets program för bekämpning av korruption. Programmen inbegriper åtgärder som gör upphandlingsverksamheten mer ansvarsfull i praktiken.

Ansvarsfullhet enligt regeringsprogrammet har utökats redan i samband med den ändring av upphandlingslagen och försörjningslagen (1257/2021) som trädde i kraft den 1 juli 2021. Genom ändringen kommer upphandlande enheters faktiska rätt att få information om obligatoriska grunder för uteslutning som riktas mot anbudsgivarnas underleverantörer att öka. Dessutom kommer ändringen att göra det möjligt för de upphandlande enheterna att få information från skatteförvaltningens enhet för utredning av grå ekonomi om såväl företaget som ger anbudet som företagets underleverantör. Dessa uppgifter från skatteförvaltningens enhet för utredning av grå ekonomi kan begäras också vid upphandling som underskrider de nationella tröskelvärdena. Ändringarna innebär betydande utvidgningar av den tidigare lagstiftningen.

I 80 § i upphandlingslagen anges ett antal allvarliga brott för vilka den upphandlande enheten ska utesluta aktörer som gjort sig skyldiga till sådana ur anbudsförfarandet. Lagstiftningen grundar sig i detta avseende på förpliktelse i upphandlingsdirektivet. I enlighet med direktivet kan uteslutning enligt den upphandlande enhetens prövning genomföras också när företaget till exempel försummat att betala skatter eller socialförsäkringsavgifter eller gjort sig skyldigt till ett allvarligt fel i sin yrkesverksamhet. Det föreslogs att de obligatoriska uteslutningskriterierna

ska utvidgas när intressentgrupperna hördes. Förslaget lades fram redan i samband med totalreformen av upphandlingslagen från 2017 men förslaget ansågs inte vara genomförbart. Bland annat utgjorde den dubbla straffbarhet som kommer till följd av uteslutning ett problem.

Utöver de ändringar som redan gjorts bör upphandlingslagen och försörjningslagen ändras i syfte att öka ansvarsfullheten vid upphandling på det sätt som upphandlingsdirektiven möjliggör.

2.4.2 Tillsyn över upphandlingar och Konkurrens- och konsumentverkets befogenheter

Enligt 141 § i upphandlingslagen ska Konkurrens- och konsumentverket övervaka att upphandlingslagen iakttas. I första hand koncentreras tillsynen till direktupphandlingar som strider mot upphandlingslagen och till andra betydande upphandlingar som kan jämföras med direktupphandling där förfarandet varit grovt felaktigt eller diskriminerande. Enligt 141 § 2 mom. i upphandlingslagen ska Konkurrens- och konsumentverket göra en framställning om påföljder hos marknadsdomstolen inom sex månader från det att upphandlingskontraktet har ingåtts. Konkurrens- och konsumentverkets utredningsåtgärder avbryter preskriptionstiden, varefter en ny preskriptionstid börjar löpa.

Konkurrens- och konsumentverket har haft tillsynsuppgifter och -befogenheter i enlighet med upphandlingslagen sedan den 1 januari 2017. Under de första tillsynsåren har man upptäckt sådana utmaningar i fråga om tidsfristerna enligt den gällande upphandlingslagen som har påverkat genomförandet av tillsynen enligt 15 kap. i upphandlingslagen. Konkurrens- och konsumentverket eller sådana parter som eventuellt är intresserade av att lämna in tips eller begäran om åtgärder till Konkurrens- och konsumentverket får ofta uppgifter om direktupphandling och avtalsändringar med fördröjning, varvid den tidsfrist på sex månader som satts ut för Konkurrens- och konsumentverket redan har hunnit löpa ut när verket får kännedom om saken. I sådana fall har Konkurrens- och konsumentverket, trots upphandlingens eventuella betydande värde och uppenbara lagstridighet, inte haft möjlighet att inleda utredningsåtgärder inom den gällande tidsfristen och att avbryta tidsfristen så att en framställning till marknadsdomstolen kunnat användas.

Den senare tidsfristen på sex månader, som började efter att tidsfristen avbröts, har visat sig vara för kort i den praktiska tillsynsverksamheten. I enlighet med officialprincipen i förvaltningslagen ska Konkurrens- och konsumentverket i egenskap av myndighet ansvara för en tillräcklig utredning av ärendet. Beredningen av framställningen förutsätter i nästan alla fall att Konkurrens- och konsumentverket, efter att den upphandlande enheten har svarat på begäran om utredning, måste utarbeta och sända den upphandlande enheten en ny eller flera nya begäranden om utredning samt reservera tillräckligt med tid för att besvara dessa begäranden om utredning. Redan att utreda relevanta fakta i samband med ärendet tar ofta nästan två månader, under vilka den tidsfrist på sex månader som fastställts för Konkurrens- och konsumentverket löper. Tidsfristens otillräcklighet framhävs i situationer där Konkurrens- och konsumentverket inte får tillräckligt exakta svar av den upphandlande enheten på frågorna i begäran om utredning, och i vilka utredningsprocessen därför tar längre tid än normalt, eller i situationer där den upphandlande enheten inte kan lämna in svar på begäran om utredning inom den tidsfrist som Konkurrens- och konsumentverket satt ut och begär förlängd tid för att lämna de begärda uppgifterna och utredningarna. Den möjlighet att förena iakttagande av en uppmaning med vite som avses i 142 § i upphandlingslagen är i sådana fall inte ett effektivt sätt att säkerställa Konkurrens- och konsumentverket får uppgifter och utövar effektiv tillsyn. Myndighetens tidsfrist för att göra en framställning är kort och tidsfristen kan inte förlängas även om den upphandlande enhetens svar på begäran om utredning skulle vara så bristfälliga att vitesförfarandet skulle bli obligatoriskt.

Ett sådant hörande som avses i förvaltningslagen ska ordnas inom myndighetens tidsfrist på sex månader. Förvaltningslagen förutsätter att efter att Konkurrens- och konsumentverket har färdigställt sin rättsliga bedömning i ärendet och det utkast till förvaltningsbeslut som ingår i bedömningen ska den upphandlande enheten och andra berörda parter höras om de omständigheter som inverkar på saken. Utkastet till förvaltningsbeslut ska sändas till hörande i betydande grad innan tidsfristen på sex månader gått ut, och Konkurrens- och konsumentverkets tid att inhämta utredningar och rättsliga bedömningar blir således förkortad. Genom hörandet ska den upphandlande enheten och övriga berörda parter ges tillräckligt med tid för att framföra sina synpunkter. För att de synpunkter och argument som framförs under hörandet ska kunna bedömas och vid behov beaktas bör det också efter hörandet reserveras tillräckligt med tid för att redigera och finslipa förvaltningsbeslutet innan Konkurrens- och konsumentverkets tidsfrist på sex månader löper ut.

Tidsfristen på sex månader för inledande av utredningar har visat sig vara för kort, i synnerhet i de fall då det finns brister i den upphandlande enhetens verksamhet också i större utsträckning när det gäller efterlevnaden av upphandlingslagen, eller om den upphandlande enheten har försummat avtalshanteringen i anslutning till sina upphandlingar. I sådana fall kan gällande lagstiftning leda till en situation där Konkurrens- och konsumentverket, inom ramen för den tidsfrist och de resurser som står till dess förfogande, kan utarbeta ett förslag till påföljder endast i samband med en del av de lagstridigheter som upptäckts i den upphandlande enhetens verksamhet. Detta beror på att Konkurrens- och konsumentverket inom ramen för den tillgängliga tiden och de tillgängliga resurserna i sådana omfattande och komplicerade ärenden på grund av den korta tidsfristen inte har möjlighet att utreda fakta, göra en rättslig bedömning och bereda förvaltningsbeslut i anslutning till ett stort antal direktupphandlingar.

Till denna del har man också i åtgärdsprogrammet för strategin för bekämpning av korruption fäst uppmärksamhet vid de problem som hänför sig till Konkurrens- och konsumentverkets tillsyn.

Upphandlingslagen och försörjningslagen bör ändras på det sätt som Konkurrens- och konsumentverket har lyft fram så att tillsynen över upphandlingar kan genomföras på det sätt som upphandlingsdirektiven möjliggör.

2.5 Kvalitet vid upphandling

I regeringsprogrammet för statsminister Marins regering främjas uppnåendet av hög kvalitet vid upphandling. Den gällande upphandlingslagen och försörjningslagen gör det möjligt för den upphandlande enheten att beakta kraven på upphandlingarnas kvalitet på flera olika sätt. Upphandlingarnas kvalitet kan bero på ett antal olika faktorer som ska beaktas vid upphandlingen. En upphandlings kvalitet kan hänföra sig till det företag som tillhandahåller en tjänst, såsom krav på yrkesskicklighet för personalen, erfarenhet, företagets solvens eller förverkligandet av samhällsansvar. Kvaliteten har också samband med föremålet för upphandlingen. Vid upphandling av tjänster hänför sig de allra mest centrala kvalitetskraven till innehållet i den köpta tjänsten eller dess beskrivning, om vilka tvingande bestämmelser kan utfärdas i den varu- eller tjänstespecifika speciallagstiftningen, i annan myndighetsstyrning eller till exempel i rättspraxis i anslutning till tillsynen. Kvaliteten hänför sig också till det språk på vilket den tjänst som är föremål för upphandling produceras.

Den gällande upphandlingslagen gör det möjligt att beakta kvalitet vid upphandling när det gäller valet av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet som används i samband med jämförelsen av anbud också till exempel som en del av tillsynen över upphandlingskontrakt som gäller tjänster. Ett avtal mellan en myndighet och en privat aktör om produktion av tjänster är av central

betydelse i förhållandet mellan de två parterna. Myndigheten ansvarar också för de tjänster som produceras genom ett avtal om köpta tjänster som för sina egna. Således ska avtalet bland annat innehålla tillräckliga bestämmelser om uppföljning av tjänsternas kvalitetsnivå, sanktioner och förfarandet i situationer där verksamheten inte motsvarar de krav som ställs av den upphandlande enheten och i lagstiftningen och tjänsternas kvalitet inte överensstämmer med avtalet. Utöver lagstiftningen ska det alltså avtalas om parternas ansvar och skyldigheter också i avtalet om köpta tjänster, för att den upphandlande enheten ska ha en faktisk möjlighet att försäkra sig om att de tjänster som anskaffas från en privat aktör motsvarar den nivå som förutsätts av en myndighets verksamhet.

Kvalitetsnivån kan uppnås förutom genom de krav som ställs på anbudsgivare också genom de obligatoriska och av prövning beroende grunder för uteslutning som ställs på anbudsgivare och deras underleverantörer. I 80 § i upphandlingslagen och i 84 § i försörjningslagen anges de obligatoriska grunder för uteslutning på vilka en anbudsgivare som gjort sig skyldig till allvarliga förseelser ska uteslutas ur anbudsförfarandet. Sådana allvarliga förseelser är bland annat skattebedrägeri, korruption och penningtvätt. Den upphandlande enheten har också enligt 81 § i upphandlingslagen och 85 § i försörjningslagen möjlighet att efter egen prövning utesluta en anbudsgivare som gjort sig skyldig till andra förseelser, såsom sådana försummelser att betala skatter och socialskyddsavgifter som gör att dess tillförlitlighet kan ifrågasättas och som kan styrkas av den upphandlande enheten. Vid bedömningen ska då proportionalitetsprincipen beaktas. De obligatoriska och de av prövning beroende grunderna för uteslutning kan även tillämpas på anbudsgivarens underleverantör.

Kvalitetsfrågorna kan också framgå av tjänsteproducentens koncession för den tjänst som upphandlas. Exempelvis privat produktion av vissa socialtjänster förutsätter myndighetstillstånd, inspektion av lokaler och anordningar samt en plan för egenkontroll.

Kvalitetsfaktorerna kan i allt högre grad hänföra sig förutom till varornas tekniska egenskaper också till upphandlingarnas ekologiska hållbarhet. Genom upphandling kan man stödja uppnåendet av miljö- och ansvarsfullhetsmålen och samtidigt producera högklassiga tjänster för användarna genom ekonomiskt ändamålsenliga verksamhetssätt. Upphandlingslagstiftningen uppmuntrar till att miljöaspekterna och de sociala aspekterna beaktas vid offentlig upphandling. Ekologisk hållbarhet kan beaktas i minimikraven för föremålet för upphandlingen samt i jämförelsegrunderna och avtalsvillkoren för föremålet. Med ekologiskt hållbara upphandlingar stöds koldioxidsnåla lösningar som stöder cirkulär ekonomi. I dessa fall har de upphandlade varorna, tjänsterna och byggentreprenaderna mindre miljöpåverkan under sin livscykel än sedvanliga alternativ. Vid anskaffning av livsmedel är också ansvarsfullhet vad gäller livsmedels-säkerhet samt djurens välbefinnande och hälsa viktigt, och det främjar till sin del också den ekologiska hållbarheten. (Till exempel kan nämnas lagen om beaktande av energi- och miljökonsekvenser vid offentlig upphandling av fordon (1509/2011) som förpliktar de offentliga upphandlande enheterna att beakta energieffektiviteten hos vägfordon samt deras koldioxidutsläpp och reglerade avgasutsläpp vid upphandling av motorfordon och persontransporttjänster i vägtrafiken.)

Kvalitetsfaktorerna för en produkt eller tjänst kan också i ett vidare perspektiv hänföra sig till ansvarsfull upphandling och bekämpning av grå ekonomi. Kvalitetsfaktorer som hänför sig till ansvarsfullhet kan komma till uttryck på många olika sätt. Från ett ekologiskt perspektiv innebär ansvarsfullhet att klimatet och miljön beaktas i upphandlingskriterierna, att livsmedelssystemet är hållbart (vegetarisk kost, närproducerad och ekologisk mat), att koldioxid- och miljöavtryck från olika upphandlingar beaktas, att den cirkulära ekonomin främjas vid upphandlingen, att den belastning som trafiken orsakar beaktas samt att energiförbrukningen minimeras vid tillverkningen och användningen av varor. Social hållbarhet och social ansvarsfullhet innebär

bland annat möjligheten att vid upphandling ta hänsyn till främjandet av sysselsättning av sociala skäl (långtidsarbetslösa, grupper med särskilda behov, läroavtalsutbildning som en del av upphandlingen) och beaktande av arbetsrättsliga förseelser som en grund för uteslutning. Förtagsansvar och en ansvarsfull skattepolicy kan redan nu beaktas vid större upphandlingar, men förpliktelser behöver inte utredas vid mindre upphandlingar. Med social hållbarhet kan också avses bland annat att etiska aspekter och andra motsvarande kvalitetsfaktorer beaktas. Bekämpningen av grå ekonomi är också en central del av beaktandet av ansvarsfullheten.

I 93 § i upphandlingslagen finns det bestämmelser om val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Motsvarande bestämmelser finns också i 12 kap. i upphandlingslagen, som handlar om val av anbud vid upphandling av social- och hälsovårdstjänster, nationell upphandling och koncessioner. I enlighet med upphandlingslagen ska den upphandlande enheten bland anbudena välja det ekonomiskt mest fördelaktiga. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Den upphandlande enheten kan för varje upphandling bestämma vilken betydelse kvaliteten ska ha när enheten fastställer anbudets ekonomiska fördelaktighet. Om den upphandlande enheten vid annan upphandling än varuupphandling använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt ska den ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i upphandlingsbeslutet eller i den särskilda rapporten om upphandlingsförfarandet.

De upphandlande enheterna bör beakta kvalitetsfaktorerna redan när upphandlingen planeras. Utöver de direkta villkoren för varor och tjänster eller entreprenader kan det framgå att en upphandling är lyckad och av hög kvalitet av till exempel av hur dialogen på marknaden genomförs och hur de kunder som använder tjänsten hörs. Till kvalitetsaspekterna hör också till exempel hur upphandlingar genomförs i olika delar så att också mindre aktörer kan delta i upphandlingarna och så att det finns utrymme för sund konkurrens inom branschen.

Upphandlingslagen och försörjningslagen behöver ändras så att upphandlingarnas kvalitet beaktas i en ännu högre grad på det sätt som upphandlingsdirektiven möjliggör.

2.6 Tvåspråkighet vid upphandling

Enligt regeringsprogrammet för statsminister sanna Marins regering ska tvåspråkighet främjas vid upphandling. Upphandlingarnas tvåspråkighet kan hänföra sig både till kvaliteten på den tjänst som upphandlas och annonseringsspråket. Bestämmelser om skyldigheten att annonsera om upphandling och annonseringsförfarandet vid upphandlingar som överstiger EU:s tröskelvärde finns i 7 kap. i upphandlingslagen. I bestämmelserna i 60 § som gäller annonsering om upphandlingar som överstiger EU-tröskelvärden specificeras det inte vilket språk som ska användas. Vid upphandling som överstiger de nationella tröskelvärdena, upphandling av social- och hälsovårdstjänster och andra särskilda tjänstupphandlingar samt koncessioner ska upphandlingsannonserna i enlighet med bestämmelserna i avdelning III som gäller förfaranden i fråga om nationella upphandlingar publiceras på finska eller svenska. Om den upphandlande enheten är en myndighet ska den i sin verksamhet iaktta allmänna lagar om förvaltning, såsom språklagen. Nationella bestämmelser samt Hilma-systemet för annonsering av upphandlingar har inte gjort det möjligt att annonsera om upphandlingar samtidigt på flera olika språk.

Finlands Kommunförbund rf framställde sin utredning om tvåspråkighet vid offentlig upphandling som blev färdig i början av 2021 till arbets- och näringsministeriet. Utredningen baserade sig på en enkät som riktades till upphandlande enheter och företag som deltog i anbudsförfaran-

den. Syftet med utredningen var att bedöma både de upphandlande enheternas och anbudsgivarnas åsikter om de punkter i upphandlingslagstiftningen som hindrar eller försvårar genomförandet av tvåspråkighet vid offentlig upphandling.

De största problemen hos de upphandlande enheterna hänför sig enligt utredningen till språket i de annonser som publiceras i Hilma via den elektroniska annonseringskanalen för offentlig upphandling. I genomsnitt har behovet att publicera två olika språkversioner av samma upphandlingsannons förekommit hos var sjätte upphandlande enhet. Dessa var nästan utan undantag tvåspråkiga kommuner eller statliga myndigheter. Var tredje upphandlande enhet som har gjort nationella upphandlingar har ofta ett behov av att publicera nationella upphandlingsannonser på engelska.

Enligt svaren på enkäten uteblir anbudsgivarna ytterst sällan från konkurrensutsättningen endast på grund av att upphandlingsdokumenten är enspråkiga. Enligt utredningen har anbudsgivarna inte heller upplevt att bestämmelserna i upphandlingslagen skulle hindra dem från att åtnjuta sina rättigheter enligt språklagen.

I utredningen gavs rekommendationer om hur upphandlingslagstiftningen och annonskanalen Hilma kan utvecklas. Enligt rekommendationerna bör språkalternativen i annonsmallarna utökas och språkversioner av annonserna tas i bruk. Finansministeriet ansvarar för utvecklingen av annonseringskanalen Hilma.

Upphandlingslagen och försörjningslagen bör ändras så att de upphandlande enheterna har faktiska möjligheter att iaktta kraven i språklagen när de i sin verksamhet iakttar de allmänna förvaltningslagarna.

2.7 Annonsering om upphandlingar

I 59 § i upphandlingslagen finns bestämmelser om skyldigheten att göra upphandlingsannonser på de standardformulär som fastställts kommissionens genomförandeförordning (EG) nr 2015/1986 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) nr 842/2011, nedan *förordningen om standardformulär*. Informationsinnehållet i standardformulären motsvarar det informationsinnehåll som krävs enligt upphandlingsdirektivet och dess bilagor. I praktiken sker användningen av standardformulären genom att de elektroniska annonsformulären i annonseringskanalen för offentlig upphandling Hilma fylls i.

I upphandlingsdirektiven förutsätts det att annonser som gäller vissa byggkoncessioner och tjänstekoncessioner publiceras i Europeiska unionens officiella tidning. Motiveringen till att annonseringen om offentlig upphandling har ändrats är utvecklingen av medlemsstaternas behov och teknik på området för upphandlingsdata som medlemsstaterna har framfört i tillämpningsförfordningen. En annan motivering som nämns i förordningen är ”engångsprincipen” inom e-förvaltning, med stöd av vilken det går att minska den administrativa bördan och förbättra uppgifternas tillförlitlighet samt underlätta frivilligt publicerande av annonser som understiger EU:s tröskelvärde eller som grundar sig på ramavtal. De fastställda standardformulären bör fyllas i automatiskt med hjälp av uppgifter från tidigare annonser, tekniska specifikationer, anbud, avtal, nationella administrativa register och andra informationskällor.

Europeiska kommissionen har den 23 september 2019 utfärdat en genomförandeförordning (EU) 2019/1780 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2015/1986. Europeiska kommissionens genomförandeförordning baserar sig på den skyldighet som anges i

upphandlingsdirektiven att offentligt publicera upphandlingsannonser. Genomförandeförordningen tillämpas från och med den 14 november 2022. Sådana standardformulär som avses i genomförandeförordning (EU) 2015/1986 får inte användas efter den 25 november 2023.

Upphandlingslagen och försörjningslagen bör ändras så att de motsvarar ändringen av annonseringen om upphandlingar eftersom finansministeriet inte har sådana ändamålsenliga befogenheter som behövs för förvaltning.

2.8 Andra omständigheter i samband med förfarandet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EG om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektivare förfaranden för prövning av offentlig upphandling (nedan *rättsskyddsdirektivet*) förutsätter att det förbud enligt artikel 2d att sluta ett upphandlingskontrakt i strid med ändringssökandets uppskjutande effekt samt att på denna grund påföra en ogiltighetspåföljd avses gälla situationer där den upphandlande enheten är skyldig att iaktta väntetiden. Den väntetid som avses i 130 § 1 mom. 3 punkten i den gällande upphandlingslagen och 121 § 1 mom. 3 punkten i försörjningslagen behöver inte iakttagas om kontraktet gäller upphandling som görs inom ett dynamiskt inköpssystem. 130 § 1 mom. 3 punkten i den gällande upphandlingslagen och 121 § 1 mom. 3 punkten i försörjningslagen är inte förenliga med rättsskyddsdirektivet.

Upphandlingslagen och försörjningslagen bör ändras så att de motsvarar kraven i rättsskyddsdirektivet.

3 Målsättning

Genom propositionen genomförs de mål i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering som gäller upphandlingslagen och upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster. Ändringarna gäller både nationella upphandlingar och upphandlingar som överstiger EU-tröskelvärdena. Syftet med propositionen är att förbättra kvaliteten vid upphandling och beaktandet av miljöaspekter vid offentlig upphandling. Genom den ändring som gäller ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet vill man betona och stärka beaktandet av miljöaspekter som en del av upphandlingsprocessen i dess olika skeden. Detta möjliggör inte endast rättsligt utan också politiskt stöd för beaktandet av miljöaspekterna, vilket i praktiken är viktigt när upphandlande enheter utarbetar strategier och riktlinjer för upphandlingsprocessen också vid upphandling som understiger tröskelvärdena. Den upphandlande enheten ska fortfarande kunna definiera och genomföra sin upphandling på det sätt som den anser vara bäst. Målet är dock att främja öppenhet och transparens i fråga om hur den upphandlande enheten har beaktat kvaliteten vid upphandlingen i fråga. Det huvudsakliga syftet med förslaget om upphandlingarnas klimat- och koldioxidavtryck är att stärka upphandlingslagen så att den bättre än för närvarande beaktar upphandlingens miljökonsekvenser.

Ändringarna syftar till att öka ansvarsfullheten vid upphandling. Ansvarsfullhet vid upphandling betonas genom att miljöbrott läggs till de grunder på vilka en anbudsgivare kan uteslutas ur anbudsförfarandet. Syftet är också att ytterligare förtydliga och förenhetliga de upphandlande enheternas rätt att få tillgång till information om eventuella uteslutningar av underleverantörer på grundval av obligatoriska uteslutningskriterier. Syftet med ändringen av upphandlingstillsynen är att säkerställa att Konkurrens- och konsumentverket får tillräckligt med tid att göra en rättslig bedömning av tillsynen och att göra en framställning till marknadsdomstolen om att påföljd ska bestämmas.

De ändringsförslag som gäller bestämmelserna om annonsering om upphandlingar syftar till att förtydliga upphandlingslagen och försörjningslagen vad gäller språkfrågan vid annonsering om upphandlingar så att de upphandlande enheterna ska ha faktiska möjligheter att iaktta språklagen vid annonseringen av upphandlingar. Ett ytterligare syfte med förslaget är att ta konsekvenserna av den ändring som gäller annonsering om upphandling inom Europeiska unionen i beaktande i upphandlingslagen och försörjningslagen.

Ett ytterligare syfte med propositionen är att korrigera vissa andra tekniska fel och brister.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I regeringsprogrammet för Sanna Marins regering har det ställts upp mål som eftersträvar att förbättra kvaliteten på den offentliga upphandlingen, att effektivisera beaktandet av miljöaspekter och sociala aspekter vid upphandling samt att främja tvåspråkighet vid annonsering om upphandlingar. I syfte att uppnå miljömålen föreslås det i propositionen att 2 §, som gäller upphandlingslagens ändamål, ändras så att genomförandet av miljövänliga upphandlingar lyfts fram som ett av lagens ändamål.

Dessa ändringar kommer att öka den upphandlande enhetens utredningsskyldighet vad gäller obligatoriska lämplighetskrav. I propositionen föreslås det att grova miljöbrott enligt 48 kap. i strafflagen läggs till som obligatoriska grunder för uteslutning av anbudssökande eller anbudsgivare i 80 § 2 mom. i upphandlingslagen. I anslutning till detta preciseras den gällande upphandlingslagen vad gäller uteslutning av underleverantörer. Det föreslås att grunderna för uteslutning i 80 § 3–5 mom. i upphandlingslagen förtydligas vad gäller underleverantörer samt att bestämmelserna i 78 § om förfarandet vid uteslutning preciseras vad gäller underleverantörer. De föreslagna ändringarna stöder också bekämpningen av miljöbrott och grå ekonomi.

Det föreslås att de skrivningar som gäller ändring av upphandlingslagen i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering genomförs vad gäller beaktandet av kvalitet vid upphandlingsförfaranden. Det föreslås att 93 § 1 mom., 106 § och 122 § 1 mom. i upphandlingslagen preciseras så att kvalitetens betydelse betonas i högre grad än tidigare. Det föreslås även att det för upphandlande enheter föreskrivs en förpliktelse att i upphandlingsbeslutet motivera hur den har beaktat kvaliteten i det aktuella upphandlingsförfarandet. Det föreslås att 146 § i upphandlingslagen kompletteras så att det inte ska finnas besvärsmöjlighet i fråga om skyldigheten att motivera hur kvaliteten har beaktats.

Bestämmelserna som gäller annonsering i 101 § i upphandlingslagen föreslås ändras så att upphandlingsannonser kan publiceras i enlighet med språklagen. Dessutom ska det göras möjligt att samtidigt publicera en upphandlingsannons på flera olika språk. Genom ändringen beaktas regeringsprogrammets skrivning om främjande av tvåspråkigheten vid upphandling och åtgärdas den mångtydighet som fanns i upphandlingslagen. Bestämmelserna om annonsering om upphandlingar i 59 § ska ändras så att finansministeriet bemyndigas att utfärda förordning i fråga om annonsering om upphandlingar. Genom ändringen beaktas Europeiska kommissionens reform av standardformulären för annonsering om upphandlingar.

I propositionen föreslås det att 141 § 2 mom. ändras vad gäller tidsfristen för Konkurrens- och konsumentverkets framställning till marknadsdomstolen. Genom att tidsfristen förlängs till ett år förbättras tillsynen över upphandlingar.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen kan ha betydande ekonomiska konsekvenser för företag och den offentliga ekonomin samt samhällsekonomin.

Det att hög kvalitet främjas hos varor eller tjänster inverkar på kostnaderna för de varor eller tjänster som erbjuds. Det att kvaliteten betonas kan inverka på hurdana företag som vinner anbudsförfaranden. Detta kan inom vissa sektorer främja små och medelstora företags möjligheter att delta i offentlig upphandling. Den skyldighet som åläggs den upphandlande enheten att motivera hur kvaliteten har beaktats i upphandlingsbeslutet ökar de upphandlande enheternas arbetsbörda. Det att kvalitetsens betydelse betonas vid upphandling kan ha positiva effekter för företagens verksamhet eftersom möjligheterna att delta i och vara framgångsrik i anbudsförfaranden förbättras för de företag som inte kan konkurrera med andra enbart på basis av upphandlingspriset. Det kan i synnerhet medföra positiva konsekvenser för små och medelstora företag samt mikroföretag i området, eftersom deras produktionskapacitet inte avsevärt minskar produktionskostnaderna. Små och medelstora företags möjligheter att delta kan bidra till den ekonomiska tillväxten, öka sysselsättningen i regionen och öka konkurrenskraften.

Det att de miljömässiga egenskaperna hos varor eller tjänster som är föremål för upphandling i högre grad beaktas kan i någon mån inverka på kostnaderna för de varor eller tjänster som erbjuds. Det att de miljömässiga egenskaperna i högre grad beaktas kan också tillfälligt minska företagets möjligheter att delta i anbudsförfarandet och därigenom minska antalet inlämnade anbud och påverka konkurrensen. De upphandlande enheterna kan dock på förhand informera om sina kommande upphandlingsbehov på marknaden och därigenom främja företagets beredskap att svara mot de upphandlande enheternas kommande behov. Upphandling av nya produkter och tjänster med mindre skadliga miljökonsekvenser kan ha positiva indirekta effekter på företagets tillväxt och på konkurrenskraften. Beaktandet av miljöegenskaper kan öka den administrativa arbetsbördan för de upphandlande enheterna i och med att mera tid går åt till beredningen av upphandlingar. Denna effekt kan dock minskas genom att man använder olika modeller som håller på att utvecklas samt genom att man utnyttjar de framställningar och anvisningar som ingår i det operativa programmet för verkkningsfull offentlig upphandling.

Propositionen innehåller flera element som syftar till att öka antalet möjligheter, vilket gör det utmanande att göra en kvantitativ konsekvensbedömning. Propositionens slutliga konsekvenser beror till stor del på hur de upphandlande enheterna börjar tillämpa de möjligheter som lagen medför. Sättet på vilket kvaliteten betonas vid upphandling fastställs av de upphandlande enheterna, och det inbegriper inga av de bindande förpliktelser som följer av denna lagändring. Ett av målen för lagen är att kvalitets- och miljöaspekterna beaktas som en del av upphandlingen, men lagen innehåller inte några nya bindande förpliktelser som gäller dessa aspekter utom när det gäller miljöbrott som obligatorisk grund för uteslutning.

Att i större utsträckning än tidigare beakta kvalitets- och miljökriterier kan indirekt öka också företagets administrativa arbetsbörda, i och med att de måste påvisa sina egna produkters eller tjänsters kvalitets- och miljöegenskaper. Vad gäller denna lagändring är det dock inte egentligen fråga om en ökad regleringsbörda för företagen, eftersom lagstiftningen inte fastställer några särskilda skyldigheter i fråga om egenskaperna hos upphandlingen, utan de fastställs av den upphandlande enheten. Största delen av de administrativa kostnaderna för offentlig upphandling

hör således inte ihop med den administrativa börda som följer av lagstiftningen¹. Beaktandet av kvalitetsaspekterna är inte bara något som lagstiftningen förpliktar de upphandlande enheterna till, utan det ligger också i de upphandlande enheternas eget intresse.

Propositionen kan ha konsekvenser för regleringsbördan för företag som deltar i offentlig upphandling i och med att de obligatoriska grunderna för uteslutning utsträcks till att omfatta underleverantörer. Genom lagändringen förtydligas att den obligatoriska uteslutningen från offentlig upphandling i fråga om kända brott eller försummelser också gäller underleverantörer, och att de upphandlande enheterna har möjlighet att också begära en utredning av underleverantören. Kontroll av uppgifterna hos underleverantörer ökar den administrativa bördan för de företag som deltar i offentlig upphandling, i synnerhet i de fall då behövliga straffregisterutdrag inte finns tillgängliga i Finlands nationella system, det vill säga till exempel i fråga om utländska underleverantörer. I de fall där den som deltar i en upphandling har tiotals utländska underleverantörer kan kostnaderna för insamling av dessa uppgifter minska incitamenten för att delta i upphandlingsprocessen. Det bör dock noteras att ändringen snarast förtydligar den möjlighet som redan tidigare fanns i lagen och som baserar sig på EU:s upphandlingsdirektiv. Det är alltså inte egentligen fråga om en lagändring, utan närmast om att precisera de befintliga bestämmelserna. Till denna del är det inte fråga om en regleringsbörda som följer av den nationella lagstiftningsändringen. Dessutom har den upphandlande enheten rätt att besluta huruvida den förutsätter att uppgifter som anknyter till grunder för uteslutning lämnas av dem som deltar i upphandlingen. Om detta i fortsättningen görs oftare än tidigare till följd av ett klarare rättsläge, kommer dock kostnaderna att öka för de företag som deltar i upphandlingen och kan därigenom försvaga konkurrensen vid offentlig upphandling.

Det finns en risk för att ändringen av definitionen för ekonomisk fördelaktighet i upphandlingslagen kan fördunkla tolkningen av lagen och därigenom försätta de företag som deltar i upphandlingar i en ojämlig ställning sinsemellan i sådana situationer där olika parter har olika tolkningar av tillämpningen av lagen. Därigenom finns det en risk för att lagändringen kan öka antalet situationer där den upphandlande enheten endast gynnar ett visst företag, vilket försvagar konkurrensen på marknaden.

Reformen av annonseringen om upphandlingar kan ha ekonomiska konsekvenser för privata tjänsteproducenter som producerar konkurrensutsättningstjänster när de utvecklar sina system för att anpassa sig till det nya annonseringssystemet. Reformen av annonseringen kan ha positiva konsekvenser för företag i och med att annonseringen av upphandlingar blir smidigare och deltagandet i anbudsförfarandet blir lättare. Reformen som främjar tvåspråkighet vid upphandling kan ha positiva konsekvenser i och med att små företag och i synnerhet mikroföretag får bättre möjligheter att delta i anbudsförfaranden. För att garantera små privata företags eller enskilda näringsidkares lika möjligheter att delta i anbudsförfaranden kan det vara nödvändigt att en upphandlingsannons eller anbudsförfrågan kan publiceras på båda nationalspråken.

Ändringarna i fråga om tillsynen över upphandlingar kan föranleda kostnader för Konkurrens- och konsumentverket när det utövar tillsyn över upphandlingar. De ekonomiska konsekvenserna bedöms dock vara ringa, eftersom det rör sig om en förlängning av tidsfristen för den tillsyn som Konkurrens- och konsumentverket redan utövar och tillsynens verksamhetsområde inte utvidgas genom den.

¹Tiirakainen, Sami & andra (2010): Selvitys yrityksille ja hankintayksiköille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista. Arbets- och näringsministeriets publikationer, Konkurrenskraft 8/2010 (på finska).

Ändringsförslaget som gäller ansvarsfullhet kan ha positiva konsekvenser för sådana företag som främjar ansvarsfullhet i sin affärsverksamhet när de upphandlande enheterna vid upphandlingen börjar sätta vikt vid också andra element än bara prisrelaterade element.

Propositionen har inga konsekvenser med tanke på statsbudgeten. Propositionen ökar i någon mån de offentliga upphandlande enheternas arbetsbörda, vilket kan ha konsekvenser för personalresurserna.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Det att hög kvalitet vid upphandling främjas, genom att kvalitetsaspekter i större utsträckning beaktas, har positiva effekter för de upphandlande enheterna i och med att de får tjänster och varor av hög kvalitet.

Ändringen som gäller skyldigheten att motivera upphandlingsbeslut ökar de upphandlande enheternas administrativa börda. Det är dock fråga om en informativ beskrivning av hur kvaliteten har beaktats, och i anslutning till detta ska det inte vara möjligt att söka ändring. De upphandlande enheterna kan fortsättningsvis bestämma hur kvaliteten beaktas från fall till fall och därigenom påverka det administrativa arbetets omfattning. Eftersom det i Finland årligen görs cirka 12 000 offentliga upphandlingar innebär redan en ökning på en enda arbetstimme för den arbetstid som läggs på den offentliga upphandlingen i upphandlande enheter en kostnadsökning på sammanlagt över 0,4 miljoner euro med genomsnittslön för sakkunniga per år, om personalresurserna ökar med en motsvarande mängd.

Ändringen som gäller underleverantörer har inte bedömts ha några konsekvenser för myndigheterna. Genom ändringen förtydligas de gällande bestämmelserna. Den upphandlande enheten ska fortsättningsvis ha prövningsrätt när det gäller utredning av grunderna för uteslutning av underleverantörer. Om de upphandlande enheterna i stor utsträckning skulle utreda grunderna för uteslutning i fråga om underleverantörer, skulle detta kunna medföra ytterligare administrativt arbete för bland annat de upphandlande enheterna, anbudsgivarna och den rättsregistercentral som levererar utdrag ur straffregistret. Genom en process för elektronisk inlämning av straffregisterutdrag kan det administrativa arbete som detta medför underlättas. En reform av det elektroniska förfarandet kommer dock inte att föreslås i denna proposition.

Utvidgningen av tillämpningsområdet för bestämmelserna om de obligatoriska grunderna för uteslutning av anbudsgivare och deras underleverantörer kan i någon mån öka tillsynsmyndigheternas arbetsvolym, om de beslutar sig för att tillämpa dem i större omfattning. Utvidgandet av de obligatoriska grunderna för uteslutning till att omfatta vissa miljöbrott kan medföra smärre informationssystemkostnader för rättsregistercentralen.

Ändringen av definitionen för det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet ökar de upphandlande enheternas möjligheter att betona kvaliteten som en del av den offentliga upphandlingen, men den kan ge upphov till rättslig osäkerhet när formuleringen av lagen ger aktörerna mer utrymme för tolkning vid tillämpningen av lagen, i synnerhet innan rättspraxis preciseras.

Reformen av annonseringen om upphandlingar kan i någon mån öka de upphandlande enheternas administrativa arbetsbörda, men i och med utvecklingen och ibruktagandet av nya elektroniska system är det möjligt att delvis automatisera arbetet i anslutning till annonseringen om upphandlingar. Reformen kan också ha vissa positiva konsekvenser i och med att de upphandlande enheternas administrativa arbete minskar, eftersom man genom reformen strävar efter att förtydliga och automatisera annonseringen om upphandlingar.

Reformen som gäller de språk på vilka upphandlingsannonserna publiceras kan ha positiva konsekvenser för de upphandlande enheterna. Reformen förtydligar förfarandet då upphandlingsannonser publiceras på flera olika språk samtidigt. Ändringen har således positiva konsekvenser även för anbudsförfarandena för tvåspråkiga upphandlande enheter, i synnerhet för upphandlande enheter i kustregionen, eftersom ändringen gör det möjligt att publicera en upphandlingsannons på båda de officiella språken samtidigt. Den upphandlande enheten kan minska det administrativa arbete som publicerandet av en annons på två olika språk eventuellt medför genom att på det andra inhemska språket publicera endast information om det centrala innehållet i annonsen. Genom reformen av annonseringen om upphandlingar kan statistikuppgifterna om offentlig upphandling förbättras och rapporteringen av uppgifter om offentliga upphandlingar i Finland till Kommissionen främjas.

Ändringarna i fråga om tillsynen över upphandlingar kan medföra osäkerhetsfaktorer som försämrar upphandlingsbeslutets varaktighet i de upphandlande enheternas upphandlingsverksamhet när den upphandlande enheten genomför upphandlingen i form av en direktupphandling utan att publicera en annons om direktupphandling enligt 60 § i upphandlingslagen. Den upphandlande enheten kan genom att publicera en annons om direktupphandling undvika de potentiella negativa konsekvenser som ändringsförslaget eventuellt medför.

4.2.3 Miljökonsekvenser

Beaktandet av miljökonsekvenser har en positiv effekt för miljön i och med att anskaffningen av miljövänliga varor och tjänster ökar. Betydelsen för denna konsekvens beror i första hand på i vilken utsträckning de upphandlande enheterna betonar miljöaspekterna i sina upphandlingsbeslut.

Beaktandet av kvaliteten kan också ha positiva konsekvenser för miljön i och med att upphandlingen av miljövänliga varor och tjänster ökar.

4.2.4 Övriga samhällseliga konsekvenser

Genom förslagen om ansvarsfull upphandling främjas bekämpningen av grå ekonomi vid offentlig upphandling.

5 Alternativ för genomförandet

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

I regeringsprogrammet för statsminister sanna Marins regering ställs flera mål upp för offentlig upphandling, bland annat i anslutning till hållbar utveckling, klimatmål, sociala aspekter samt för upphandlingarnas kvalitet, ansvarsfullhet och tvåspråkighet. Eftersom bestämmelserna i de nationella upphandlingslagarna baserar sig på EU:s upphandlingsdirektiv, är det dock inte möjligt att främja de samhällseliga målen samt effektiviserings-, verkningsfullhets- och kvalitetsmålen i anslutning till offentlig upphandling enbart genom lagstiftning. Åtgärdsprogrammet för verkningsfull offentlig upphandling, som tillsattes av finansministeriet 2019, gör det möjligt att öka upphandlingarnas verkningsfullhet och uppnå de samhällseliga målen för upphandlingarna på ett mer effektivt sätt än enbart genom att ändra upphandlingslagstiftningen.

Prioriteringen och beaktandet av kvalitetsaspekterna kan främjas genom åtgärdsprogrammet för verkningsfull offentlig upphandling, till exempel genom satsningar på rådgivning och styrning samt delande av god praxis. Uppnåendet av hög kvalitet vid upphandling kan också främjas genom att det anvisas lämpligt stöd för de upphandlande enheternas uppföljning av kontrakten

och verksamhet under kontraktperioden. Det är motiverat att stöd anvisas till sådana ställen där man i faktisk mening utför övervakning av att hög kvalitet vid upphandling uppnås.

Miljökonsekvenser vid upphandling kan minskas genom ett mångsidigt urval av andra styrmedel utöver upphandlingslagen. Kvaliteten på och miljökonsekvenserna hos upphandlingar kan styras med speciallagstiftning i vilken säkerhetskraven och de tekniska egenskaperna som förutsätts av föremålen för upphandling kan fastställas. Det kan ofta vara betydligt mer effektivt att inverka på upphandlingarnas miljökonsekvenser genom andra metoder än upphandlingslagen. De styrmedel som reglerar varors miljökonsekvenser utgör också ett urval viktiga styrmedel vad gäller upphandlingar.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Lagstiftning som gäller miljövänliga upphandlingar i andra medlemsstater i EU

I Österrike och Nederländerna finns det en allmän skyldighet att beakta miljöaspekter vid all upphandling. Den österrikiska upphandlingslagen (BGBI I Nr. 65/2018, Bundesvergabegesetz 2018) förpliktar alla upphandlingsmyndigheter att beakta miljöaspekter och precisera att särskild uppmärksamhet ska fästas vid ekologiska aspekter, såsom energi- och materialeffektivitet, minskning av avfall och utsläpp och skydd av mark (20 § 5 punkten). Bestämmelsen fastställer inte i vilket skede av upphandlingsförfarandet miljöaspekterna ska beaktas utan anger till exempel de tekniska specifikationerna, jämförelsegrunderna för det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet och de särskilda villkoren i upphandlingskontraktet som möjliga punkter. I Nederländerna har upphandlingsmyndigheter ålagts en allmän skyldighet att producera så mycket samhällseligt värde som möjligt (Aanbestedingswet 2012, artikel 1.4 (2)). Detta har ansetts avse bedömning av förhållandet mellan pris och kvalitet från fall till fall vid upphandling. I Nederländerna finns det rättspraxis i fråga om brott mot denna allmänna skyldighet, men den nationella domstolen har avgjort alla de fall som hittills förekommit till förmån för upphandlingsmyndigheten. Bestämmelsen har konsekvenser som främjar mer hållbar upphandling, även om det inte finns några statistiska uppgifter om saken. Artikel 1.4 (2) har i Nederländernas rättspraxis också tolkats som att de klagande har klarat av att visa att upphandlingsmyndigheten inte har producerat så mycket samhällseligt värde som möjligt, men dessa fall har inte heller varit framgångsrika. Denna tolkningslinje kan leda till att den innehållsmässiga förpliktelsen i artikel 1.4 (2) får större betydelse i Nederländerna. **I Litauen** finns det en mer konkret allmän skyldighet att beakta miljöaspekter. Regeringen utfärdade 2010 ett förordnande (resolution nr 1133) om att miljökriterier ska beaktas i minst 45 procent av den offentliga upphandlingen 2017 och 2018 och i minst 50 procent av den offentliga upphandlingen 2019 och 2020 (SWD (2019) 125 final). I Nederländerna har man däremot avstått från kraven på att en viss andel av upphandlingarna ska uppfylla hållbarhetskriterierna.

I Sverige genomfördes artikel 18.2 i upphandlingsdirektivet delvis genom en allmän skyldighet att beakta hållbarhetsaspekter, om upphandlingens art ger anledning till det (SFS 2016:1145, lag om offentlig upphandling (LOU) 4 kap. 3 §), delvis genom att nya paragrafer fogades till kapitel 17 (1–5 §). I 17 kap. 1 § konstateras det att hållbarhetsaspekterna kan beaktas om de har samband med föremålet för upphandlingen. I 2–5 § i 17 kap. finns tvingande bestämmelser om arbetsvillkor (till exempel minimilön eller arbetstid).

I Tyskland finns det en allmän skyldighet att kvalitets-, innovations-, miljö- och sociala aspekter ska beaktas vid upphandling (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkung, artikel 97 (3)). Det är inte obligatoriskt att beakta dessa (58 § i Vergaberechtsmodernisierungsverordnung). I Tyskland har man strävat efter att främja miljövänligheten i upphandlingen genom lagstiftning, dock utan att stödja sig på nationella obligatoriska varuspecifika kriterier. I lagen mot

illojal konkurrens har det tagits in ett allmänt konstaterande om att miljömässiga faktorer ska beaktas vid upphandling. Enligt lagen om cirkulär ekonomi ska centralförvaltningen i sin upphandling granska hur resurseffektivitet, såsom hållbarhet, reparationer och återvinning av produkter, kan förverkligas. I substanslagstiftningen, till exempel vid upphandling av rena fordon, kan det dessutom förutsättas att till exempel energiförbrukningen och vissa angivna miljökonsekvenser beaktas vid upphandling antingen i den tekniska specifikationen eller i jämförelsegrunderna.

I Norge har det utfärdats ett principbeslut enligt vilket miljöfaktors vikt ska vara minst 30 procent när de kan användas som jämförelsegrunder vid upphandling. Också **i Slovenien** ska de upphandlande enheterna beakta miljön vid upphandling. I lagstiftningen har det preciserats att åtminstone energieffektivitet, användning av förnybar energi eller koldioxidsnål energi, effektiv vattenanvändning, resurseffektivitet, förebyggande av utsläpp och andra skadliga effekter, produkternas hållbarhet, återvinning, reparationsduglighet och avfall ska beaktas.

I Danmark är en upphandlande enhet som inte uppställer sociala kriterier skyldig att förklara varför. Det ställs inga motsvarande krav vad gäller miljökriterier i Danmark.

6 Remissvar

Vid remissbehandlingen under perioden 23 mars–29 april 2022 inkom sammanlagt 60 svar. Utlåtandena har sammanfattats separat. Remissinstanserna understödde allmänt förslaget att förbättra kvaliteten på och ansvarsfullheten vid upphandling. Många av remissinstanserna motsatte sig dock de föreslagna ändringarna, eftersom målen för ändringarna mer effektivt kan uppnås genom andra åtgärder, såsom med hjälp av åtgärdsprogrammet för verkningsfull offentlig upphandling. Arbets- och näringsministeriet har beaktat remissvaren och gjort ändringar i förslaget.

Remissinstanserna understödde främjandet av hög kvalitet vid offentlig upphandling. Många av remissinstanserna, särskilt de upphandlande enheterna, motsatte sig dock den föreslagna ändringen. De upphandlande enheterna ansåg att förslaget skulle göra regleringen mer komplicerad. Dessutom skulle ändringen som gäller upphandlingsbeslutet öka besvärsgrunderna. Dessutom framförde remissinstanserna att de mål i regeringsprogrammet som utgjorde bakgrunden till förslaget kunde nås med andra, mjukare metoder än genom lagändring. Remissinstanserna lyfte dessutom fram oklarheter i fråga om terminologin i förslaget.

Den största delen av remissinstanserna understödde förslaget att inkludera vissa miljöbrott som obligatoriska grunder för uteslutning.

En stor del av remissinstanserna, särskilt de upphandlande enheterna, motsatte sig ändringsförslagen i fråga om uteslutning av underleverantörer. Remissinstanserna framförde att de föreslagna ändringarna ökar oklarheten vad gäller de upphandlande enheternas skyldighet att kontrollera grunderna för uteslutning hos underleverantörer. Vissa remissinstanser ställde sig positiva till den föreslagna ändringen.

Vad gäller språkraven motsatte sig remissinstanserna den föreslagna ändringen. Remissinstanserna föreslog att språkraven kunde bestämmas utifrån någon annan lag än upphandlingslagen. Dessutom framförde remissinstanserna att språklagens tillämpningsområde inte bör utvidgas genom upphandlingslagen. I fråga om förordningen som gäller tillsyn över och annonsering om upphandlingar var remissvaren i huvudsak positiva.

Med beaktande av sammanfattningen av remissvaren anser arbets- och näringsministeriet att det är ändamålsenligt att precisera bestämmelserna om upphandlingarnas kvalitet och ansvarsfullhet samt annonseringen om upphandlingar. Förslaget till ändring av väntetiden kräver fortsatt beredning, så till denna del kommer förslaget att slopas.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om offentlig upphandling och koncession

2 §. Lagens ändamål. I paragrafen föreslås bestämmelser om lagens ändamål och framhåvs, utöver dess tidigare ändamål, genomförandet av offentlig upphandling på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras, så att genomförandet av offentlig upphandling på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt betonas, utöver de övriga ändamålen. På detta sätt betonas den gällande lagens ändamål att främja miljömässigt hållbara upphandlingar. Med miljöaspekter och sociala aspekter avses i synnerhet de miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter som avses i artikel 18.2. Enligt artikel 18.2 ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att leverantörer fullgör sina miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter enligt unionsrätten, nationell lagstiftning eller internationella bestämmelser som förtecknas i bilaga X då de ingår upphandlingskontrakt. Beaktandet av aspekter som främjar ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet kan ta sig uttryck till exempel genom att det i anbudsfrågan ställs krav på att arbets- och miljölagstiftningen iakttas i hela produktionskedjan, att produkterna är hållbara och återvinningsbara samt möjliga att återanvända eller genom att klimat- och miljöavtryck beaktas i fråga om sådana produkter där de finns tillgängliga. Upphandlande enheter kan dessutom främja att upphandlingarnas miljökonsekvenser beaktas till exempel genom att beräkna livscykelkostnaderna särskilt för produktgrupper med betydande miljökonsekvenser, såsom energiupphandling för byggande och byggnader, resor, livsmedel, renhållning och rengöringsmedel samt upphandling av elektronik. De upphandlande enheterna kan dessutom främja att upphandlingarnas miljökonsekvenser beaktas genom att fästa vikt vid upphandlingens kvalitetsegenskaper. Genom åtgärder som främjar socialt hållbar upphandling kan den upphandlande enheten främja till exempel förverkligandet av de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom de språkliga rättigheterna, principen om likabehandling och principen om icke-diskriminering. Sociala aspekter är också åtgärder för att skydda utsatta personer samt positiv diskriminering eller andra stimulansåtgärder för att förhindra marginalisering. Den upphandlande enheten kan främja socialt hållbar upphandling genom att ställa krav på föremålet för upphandlingen, till exempel så att användarnas behov och tillgänglighet beaktas eller genom kvalitativa kriterier som används vid jämförelse av anbud.

Genom åtgärder som främjar ekonomisk hållbarhet kan den upphandlande enheten främja balansen i de offentliga finanserna och kostnadseffektiviteten i den upphandlande enhetens egen verksamhet. Ekonomisk hållbarhet anknyter också till åtgärder för bekämpning av grå ekonomi och karteller samt för att säkerställa skatteansvaret och försörjningsberedskapen. Sådana åtgärder är till exempel bedömning av grunderna för uteslutning av anbudsgivare och deras underleverantörer samt dialogen med marknaden. De upphandlande enheterna ska dock ha prövningsrätt och ansvar när det gäller det mest ändamålsenliga sättet att ordna upphandlingen och fastställandet av upphandlingens innehåll.

59 §. Skyldighet att använda EU:s standardformulär och gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV). I paragrafen föreslås bestämmelser om Europeiska kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1986 samt om ett bemyndigande att utfärda förordning av finansministeriet.

Paragrafens 1 mom. preciseras i fråga om hänvisningsbestämmelserna i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1986 om upphävande av kommissionens genomförandeförordning (EU) N:o 842/2011, nedan *förordningen om standardformulär*. Europeiska kommissionen har den 23 september 2019 utfärdat en genomförandeförordning (EU) 2019/1780 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2015/1986. Europeiska kommissionens genomförandeförordning baserar sig på den skyldighet som anges i upphandlingsdirektiven att offentligt publicera upphandlingsannonser. Europeiska kommissionens genomförandeförordning tillämpas från och med den 14 november 2022. Sådana standardformulär som avses i genomförandeförordning (EU) 2015/1986 får inte användas efter den 25 november 2023. Genom den ändring som föreslås genomförs på nationell nivå Europeiska kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/1780.

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. med bestämmelser om bemyndiganden att meddela föreskrifter i anslutning till finansministeriets uppgifter enligt 60 §. Enligt det nya 3 mom. som föreslås kan finansministeriet meddela närmare föreskrifter om nya elektroniska datafält för annonsering om upphandlingar samt om elektroniska annonseringsformulär. Ändringarna i fråga är tekniska och kommer att genomföras inom ramen av vad direktivet tillåter. Ändringar i innehållet i bestämmelserna om annonseringsskyldighet och elektroniska förfaranden kan förväntas till följd av informationsbehovet vid upphandling och de ändringar som Europeiska kommissionen har genomfört. Genom finansministeriets förordning preciseras också de skyldigheter som följer av EU:s genomförandeförordning så att också privata leverantörer av konkurrensutställningssystem ska få en entydig beskrivning av vilka datafält systemet ska innehålla för att det ska uppfylla de förpliktelser som följer av upphandlingslagen och EU-regleringen. Exempelvis är formulären för upphandlingsannonser föremål för kontinuerligt utvecklingsarbete, och det är inte ändamålsenligt att föreskriva om deras innehåll i lag, men de ska användas på ett enhetligt sätt i Hankintailmoitukset.fi-tjänsten. Genom finansministeriets förordning säkerställs också att de olika systemen överensstämmer med direktiven, det vill säga att sådana konkurrensutställningssystem som köpts av en kommersiell aktör är förenliga med EU:s lagstiftning och den nationella lagstiftningen.

78 §. Uteslutning av underleverantörer. I paragrafen förtydligas uteslutningen av underleverantörer när anbudsgivaren är föremål för en obligatorisk eller en av prövning beroende grund för uteslutning.

Paragrafens 1 mom. förtydligas i fråga om obligatoriska och av prövning beroende grunder för uteslutning av underleverantörer. Den upphandlande enheten ska fortsättningsvis ha prövningsrätt i fråga om huruvida den bedömer lämplighetskraven för underleverantörer utifrån 80 och 81 § i upphandlingslagen. När den upphandlande enheten har beslutat att kontrollera grunderna för uteslutning av en underleverantör och en obligatorisk grund för uteslutning upptäcks, ska den upphandlande enheten kräva att underleverantören byts ut. Genom ändringen förtydligas ordalydelsen i den gällande lagen så att det på underleverantörer i sådana fall ska tillämpas det som i de nämnda paragraferna föreskrivs om anbudssökande och anbudsgivare. Ändringen motsvarar ändringen i 80 § i upphandlingslagen.

80 §. Obligatoriska grunder för uteslutning. I paragrafen föreslås bestämmelser om nya grunder för uteslutning och att de åtgärder som gäller underleverantörer förtydligas i sådana fall där underleverantören är föremål för en obligatorisk grund för uteslutning.

Paragrafens 1 mom. förtydligas i fråga om de åtgärder som riktas mot underleverantörer. I praktiken har det i upphandlingsverksamheten förekommit oklarheter mellan de åtgärder som nämns i 78 § i upphandlingslagen och ordalydelsen i 80 § 1 mom. I enlighet med 78 §, som baserar sig

på artikel 57 i upphandlingsdirektivet, har den upphandlande enheten prövningsrätt huruvida den tillämpar obligatoriska eller av prövning beroende grunder för uteslutning på underleverantörer. Enligt artikel 71.6 b i EU:s upphandlingsdirektiv får de upphandlande myndigheterna kontrollera om det föreligger grunder för uteslutning av underleverantörer, eller annars kan medlemsstaterna ålägga myndigheterna att kontrollera detta. Vidare ska den upphandlande myndigheten enligt direktivet, om en obligatorisk grund för uteslutning föreligger, kräva att den ekonomiska aktören byter ut en underleverantör. Ändringen motsvarar ändringen i 78 § i den föreslagna lagen.

Till 2 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken det ur anbudsförfarandet också ska uteslutas en anbudssökande eller anbudsgivare vars lednings- eller tillsynsperson genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts till straff för grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § i strafflagen eller för grovt naturskyddsbrott enligt 5 a § i det kapitlet. Ändringen baserar sig på artikel 57.4 a i upphandlingsdirektivet, enligt vilken upphandlingsmyndigheter får utesluta en ekonomisk aktör från upphandlingsförfarandet eller kräva att den ekonomiska aktören utesluts, om upphandlingsmyndigheten på lämpligt sätt kan påvisa åsidosättande av de tillämpliga skyldigheter som avses i artikel 18.2 i upphandlingsdirektivet. Enligt artikel 18.2 i upphandlingsdirektivet ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ekonomiska aktörer fullgör sina miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter enligt unionsrätten, nationell lagstiftning eller internationella miljö-, social- och arbetsrättsliga bestämmelser som förtecknas i bilaga X då de genomför upphandlingskontrakt.

Brott mot de miljörättsliga bestämmelserna på ett sätt som uppfyller rekvisitet för ovan beskrivna brott enligt 48 kap. i strafflagen ska i upphandlingslagen införlivas med de obligatoriska grunderna för uteslutning på det sätt som artikel 57.4 i upphandlingsdirektivet tillåter. Detta har fastställts i Europeiska unionens domstols etablerade avgörandepraxis såsom C-395/18, TIM, EU:C:2020:58, punkt 34, C-178/16, Impresa di Costruzioni Ing. E. Mantovani och RTI Mantovani e Guerrato, EU:C:2017:1000, punkt 31, C-171/15, Connexion Taxi Services, EU:C:2016:948, punkt 29, C-358/12 Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, EU:C:2014:2063, punkt 36, och C-226/04, La Cascina ym., EU:C:2006:94, punkt 23. Syftet med bestämmelserna är att effektivisera det att miljöaspekter beaktas vid offentlig upphandling. Liksom i de övriga obligatoriska uteslutningsgrunderna ska brotten i 48 kap. i strafflagen bevisas genom en lagakraftvunnen dom och dessutom ska brottet vara infört i straffregistret. Till skillnad från de grunder för uteslutning som avses i 1 mom. ska domar som anbudsgivaren själv har fått, såsom samfundsböter, inte beaktas i fråga om brottsrubriceringarna i 2 mom. Ändringen motsvarar till denna del bestämmelserna om uteslutning av anbudsgivare i anslutning till arbetsbrott i 80 § 2 mom. i den gällande upphandlingslagen.

93 §. *Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.* I paragrafen föreskrivs det närmare om den betydelse kvaliteten har som grund på vilken det ekonomiskt mest fördelaktiga alternativet väljs.

Det föreslås att 1 mom. ska preciseras så att kvalitetsens betydelse betonas i högre grad än tidigare som grund för valet av anbud. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnads- mässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren. Den upphandlande enheten ska kunna ställa krav på kvaliteten på många olika sätt. Kvalitetskrav kan till exempel ställas som så kallade minimivillkor, vilket innebär att alla anbud ska uppfylla dessa villkor, eller genom poängsättning utifrån angivna villkor. Kvalitetskrav kan också inkluderas i kontraktstvillkoren för upphandlingen. Dessutom kan kraven hänföra sig till det företag som tillhandahåller en tjänst,

såsom krav på yrkesskicklighet för personalen, erfarenhet, företagets solvens eller förverkligandet av samhällsansvar. Vid upphandling av tjänster hänför sig dock de allra mest centrala kvalitetskraven till innehållet i den köpta tjänsten eller dess beskrivning, om vilka tvingande bestämmelser ofta utfärdas i den varu- eller tjänstespecifika speciallagstiftningen, i annan myndighetsstyrning eller till exempel i rättspraxis i anslutning till tillsynen.

Det ska fortfarande vara möjligt för den upphandlande enheten att köpa den vara som har det lägsta priset, om varans kvalitet och övriga kriterier enligt vilka den kan väljas har beaktats i enlighet med den upphandlande enhetens krav. Kvalitetskrav kan ställas som så kallade minimivillkor, vilket innebär att alla anbud ska uppfylla dessa villkor, eller genom poängsättning utifrån angivna villkor. Kvalitetskrav kan också inkluderas i kontraktsvillkoren för upphandlingen.

Den upphandlande enheten bör beakta kvalitetsfaktorerna redan när upphandlingen planeras. Utöver de direkta villkor som ställs upp för varor och tjänster eller entreprenader kan det framgå att en upphandling är lyckad och av hög kvalitet av till exempel av hur dialogen på marknaden genomförs och hur de kunder som använder tjänsten hörs. Till kvalitetsaspekterna kan också höra till exempel hur upphandlingar genomförs i olika delar så att också mindre aktörer kan delta i upphandlingarna och så att det finns utrymme för sund konkurrens inom branschen.

101 §. Annonsering om upphandling. I paragrafen föreslås bestämmelser om möjligheten att samtidigt publicera en upphandlingsannons på flera olika språk.

Paragrafens 1 mom. förtydligas så att det för att den upphandlande enheten är möjligt att publicera en upphandlingsannons samtidigt på både finska och svenska. Den upphandlande enheten ska också fortsättningsvis ha möjlighet att publicera upphandlingsannonsen endast på finska eller svenska.

Bestämmelsen utgör ett undantag från 32 § 2 mom. i språklagen, enligt vilket en tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska ges på finska och svenska. Undantaget kan motiveras med att upphandlingsannonser redan i nuläget ofta publiceras på endast ett språk och att det inte alltid är ändamålsenligt att översätta omfattande upphandlingsannonser. Myndigheterna ska dock fortfarande iakttä den andra meningen i 32 § 3 mom. i språklagen, enligt vilken myndigheter dock ska se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

Paragrafens 2 mom. föreslås ändras så att det är möjligt att publicera en upphandlingsannons samtidigt på flera olika språk. I praktiken har det vid upphandling framkommit behov av att publicera upphandlingsannonser samtidigt på flera olika språk, till exempel på finska och på engelska. De berörda parterna i fråga var tvåspråkiga kommuner, statliga myndigheter och forskningsinstitut. Ändringen gör det möjligt att tillämpa språklagen när den upphandlande enheten genomför myndighetsuppgifter i enlighet med 25 § i språklagen, och den gör annonseringsskyldigheten i fråga om nationella upphandlingar smidigare. Enligt 32 § 2 mom. i språklagen ska en tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ges på finska och svenska. Paragrafens 3 mom. lyder som följer: ”Att utredningar, beslut eller andra liknande texter som en myndighet utarbetat publiceras medför inte att de behöver översättas som sådana. Myndigheten skall dock se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.”

Flera upphandlande enheter, såsom tvåspråkiga kommuner, statens centralförvaltningsmyndigheter, statliga myndigheter vilkas ämbetsdistrikt omfattar kommuner med olika språk eller minst

en tvåspråkig kommun samt samkommuner som omfattar kommuner med olika språk eller minst en tvåspråkig kommun, är skyldiga att iaktta språklagen.

En upphandlande enhet som inte omfattas av skyldigheterna enligt språklagen ska också ha möjlighet att publicera en upphandlingsannons endast på finska eller svenska.

Samtidigt förtydligas paragrafen så att den upphandlande enheten dessutom kan publicera en översättning av annonsen på något annat av Europeiska unionens officiella språk enligt den upphandlande enhetens val. De tekniska förutsättningarna för upphandlingsannonser i det elektroniska systemet Hilma ska dessutom göra det möjligt att publicera flera olika språkversioner av upphandlingsannonserna och detta ska beaktas i utvecklingen av Hilma-systemet.

106 §. *Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.* I paragrafen föreskrivs det närmare om den betydelse kvaliteten har som grund på vilken det ekonomiskt mest fördelaktiga alternativet väljs.

Det föreslås att 1 mom. ska preciseras så att kvalitetens betydelse betonas i högre grad än tidigare. Upphandlingarnas kvalitet kan bero på ett antal olika faktorer som ska beaktas vid upphandlingen. Ändringen motsvarar ändringen i 93 § i den föreslagna upphandlingslagen.

122 §. *Det ekonomiskt mest fördelaktiga alternativet.* I paragrafen föreskrivs det närmare om den betydelse kvaliteten har som grund på vilken det ekonomiskt mest fördelaktiga alternativet väljs.

Det föreslås att 1 mom. ska preciseras så att kvalitetens betydelse betonas i högre grad än tidigare. Upphandlingarnas kvalitet kan bero på ett antal olika faktorer som ska beaktas vid upphandlingen. Ändringen motsvarar ändringen i 93 § i den föreslagna upphandlingslagen.

123 §. *Upphandlingsbeslut.* I paragrafen föreskrivs det närmare om innehållet i upphandlingsbeslut.

Paragrafens 2 mom. föreslås ändras så att den upphandlande enheten i sitt upphandlingsbeslut ska motivera hur den har beaktat kvalitetsaspekterna vid upphandlingen i fråga. Anmälningsskyldigheten är informativ. Genom den föreslagna ändringen ändras inte bestämmelserna som gäller rapporter om upphandlingsförfaranden i 124 § i upphandlingslagen. I rapporten om upphandlingsförfarandet räcker det att ange endast de viktigaste åtgärderna genom vilka den upphandlande enheten har beaktat kvaliteten vid anbudsförfarandet. Vid särskilt omfattande upphandling som inbegriper tiotals eller hundratals produkter behöver den upphandlande enheten inte separat identifiera hur kvaliteten har beaktats för varje produkt eller enskild tjänst, utan den upphandlande enheten kan beskriva detta på allmän nivå, men ändå på en nivå som är tillräckligt beskrivande i förhållande till upphandlingens karaktär.

141 §. *Konkurrens- och konsumentverkets framställning till marknadsdomstolen.* I paragrafen föreskrivs det närmare om de nya tidsfristerna för Konkurrens- och konsumentverkets upphandlingstillsyn.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om en ny tidsfrist för framställningar till marknadsdomstolen så att Konkurrens- och konsumentverket kan göra en framställning till marknadsdomstolen enligt 1 mom. inom 12 månader från det att upphandlingskontraktet ingicks.

Enligt artikel 83.2 i upphandlingsdirektivet och artikel 45.2 i koncessionsdirektivet ska tillsynsmyndigheterna eller tillsynsstrukturerna ha befogenhet att informera nationella revisionsmyndigheter, domstolar eller andra relevanta myndigheter eller strukturer om problem som tillsynsmyndigheterna eller tillsynsstrukturerna upptäcker på eget initiativ eller efter att de har fått kännedom om särskilda förseelser eller systemrelaterade problem. Rättsskyddsdirektivet (2007/66/EG) förutsätter att tidsfristen för att bestämma påföljder är minst sex månader, men den maximala tidsfristen för att bestämma påföljder anges inte i direktivet.

Tidsfristen på ett år möjliggör den tillsynsverksamhet som direktiven förutsätter i synnerhet när en tillräcklig utredning av fakta och hörande av parterna kräver flera månader eller när det har gått mer än 6 månader från det att upphandlingskontraktet ingicks eller ändringen gjordes.

146 §. Föremålet för och begränsningar av ändringssökande Paragrafen kompletteras med en ny 4 punkt.

Till 2 mom. fogas en ny 4 punkt enligt vilken det inte är möjligt för ett beslut eller annat avgörande av en upphandlande enhet med stöd av upphandlingslagen att föras till behandling av marknadsdomstolen när beslutet eller avgörandet gäller sättet på vilket den upphandlande enheten har beaktat kvaliteten vid upphandlingen i enlighet med 123 §. En sådan lösning som anknyter till den upphandlande enhetens ändamålsenlighetsprövning gäller i sista hand innehållet i upphandlingen och inte icke-diskriminering eller öppenhet i anslutning till upphandlingsförfarandet, och den juridiska bedömningen av avgörandena lämpar sig inte för det gällande rättsskyddssystem för offentlig upphandling som avses i detta förslag.

7.2 Lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster

2 §. Lagens ändamål. Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras, så att genomförandet av offentlig upphandling på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt betonas, utöver de övriga ändamålen. Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras så att det motsvarar de föreslagna bestämmelserna i 2 § 1 mom. i upphandlingslagen.

63 §. Skyldighet att använda EU:s standardformulär och gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV). Paragrafens 1 mom. ändras i fråga om hänvisningsbestämmelserna i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1986 om upphävande av kommissionens genomförandeförordning (EU) N:o 842/2011, nedan förordningen om standardformulär. Ändringen motsvarar ändringen i 59 § 1 mom. i den föreslagna upphandlingslagen.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. i vilket finansministeriet bemyndigas att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om nya elektroniska datafält för annonsering om upphandlingar samt om elektroniska annonseringsformulär. Ändringar i innehållet i bestämmelserna om annonseringsskyldighet och elektroniska förfaranden kan förväntas till följd av informationsbehovet vid upphandling och de ändringar som Europeiska kommissionen har genomfört. Dessutom är formulären för upphandlingsannonser föremål för kontinuerligt utvecklingsarbete.

64 §. Publicering av upphandlingsannonser. I 1 mom. föreslås ändringar vad gäller standardformulären för annonsering av upphandlingar. Ändringen grundar sig på ändringen i Europeiska kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/1780 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2015/1986 ("eForms") och motsvarar ändringen i 60 § i den föreslagna upphandlingslagen.

82 §. Uteslutning av underleverantörer. I paragrafen förtydligas uteslutningen av underleverantörer när anbudsgivaren är föremål för en obligatorisk eller en av prövning beroende grund för uteslutning. Genom ändringen förtydligas ordalydelsen i den gällande lagen så att det på underleverantörer ska tillämpas det som i de nämnda paragraferna föreskrivs om anbudssökande och anbudsgivare. Ändringen motsvarar ändringen i 78 § i upphandlingslagen.

84 §. Obligatoriska grunder för uteslutning. Paragrafens 2 mom. ska kompletteras så att det ur anbudsförfarandet också ska uteslutas en anbudssökande eller anbudsgivare vars lednings- eller tillsynsperson genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts till straff för grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § i strafflagen och för grovt naturskyddsbrott enligt 5 a § i det kapitlet. Ändringen motsvarar 80 § i den föreslagna upphandlingslagen.

91 §. Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Det föreslås att 1 mom. ska preciseras så att kvalitetsens betydelse betonas i högre grad än tidigare som grund för valet av anbud. Ändringen motsvarar den föreslagna 93 § i upphandlingslagen.

113 §. Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Det föreslås att 1 mom. ska preciseras så att kvalitetsens betydelse betonas i högre grad än tidigare. Ändringen motsvarar ändringen av 91 § i försörjningslagen och 93 § i upphandlingslagen.

114 §. Upphandlingsbeslut. Paragrafens 2 mom. föreslås ändras så att den upphandlande enheten i upphandlingsbeslutet ska motivera hur den har beaktat kvalitetsaspekterna vid upphandlingen. Ändringen motsvarar ändringen i 123 § i den föreslagna upphandlingslagen.

7.3 Straffregisterlagen

6 b §. Till paragrafens 2 mom. fogas enligt förslaget en ny 9 punkt, enligt vilken det i utdraget antecknas uppgifter om lagakraftvunna beslut genom vilket personen har dömts för grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § eller för grovt naturskyddsbrott 5 a §. Ändringen baserar sig på artikel 57.4 a i upphandlingsdirektivet, enligt vilken upphandlingsmyndigheter får utesluta en ekonomisk aktör från upphandlingsförfarandet eller kräva att den ekonomiska aktören utesluts, om upphandlingsmyndigheten på lämpligt sätt kan påvisa åsidosättande av de tillämpliga skyldigheter som avses i artikel 18.2 i upphandlingsdirektivet. Enligt artikel 18.2 i upphandlingsdirektivet ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ekonomiska aktörer fullgör sina miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter enligt unionsrätten, nationell lagstiftning eller internationella miljö-, social- och arbetsrättsliga bestämmelser som förtecknas i bilaga X då de genomför upphandlingskontrakt. Den förteckning över brottsrubriceringar som ingår i den föreslagna ändringen motsvarar de brottsrubriceringar som anges i 80 § 2 mom. i den föreslagna upphandlingslagen.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Förslaget innehåller ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges vid upphandlingsförfarandet kan utfärdas genom förordning av finansministeriet. Genom förordningen fastställs innehållet i annonser om upphandlingar som överstiger EU:s tröskelvärden, i annonser som ska offentliggöras nationellt om upphandlingar som överstiger det nationella tröskelvärdet men understiger EU-tröskelvärdet samt i annonser om upphandlingar som understiger det nationella tröskelvärdet (så kallade små upphandlingar), vilka utgör standardformuläret för annonsering om upphandlingar. Genom förordning kan det också föreskrivas om fältet i fråga är obligatoriskt eller om fältet är beroende av prövning. Upphandlingsannonsen enligt 58 § i upphandlingslagen ska utformas i enlighet med den utformning av fält som anges i finansministeriets förordning.

I enlighet med den gällande lagen ska upphandlingsannonser göras på de standardformulär som fastställts kommissionens genomförandeförordning (EG) nr 2015/1986 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) nr 842/2011, nedan *förordningen om standardformulär*. Europeiska kommissionen har den 23 september 2019 utfärdat en genomförandeförordning (EU) 2019/1780 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2015/1986 (eForms). I förordningen av den 23 september 2019 upphävs de standardformulär som tidigare varit i bruk och fastställs det förpliktande innehållet i standardformulär som består av separata fält endast delvis, varvid besluten om innehållet i formulären för upphandlingsannonser får fattas av medlemsstaterna själva.

För att säkerställa att kraven i upphandlingsdirektiven och upphandlingslagen som gäller annonsering av upphandlingar uppfylls är det nödvändigt att i detalj föreskriva om innehållet i formulären för annonsering av upphandlingar. Därför föreslås det att det till 59 § fogas ett bemyndigande att utfärda förordning för närmare bestämmelser. Syftet har varit att de bemyndiganden att utfärda föreskrifter som ingår i lagförslaget om upphandlingslagen och försörjningsslagen och som behandlas i avsnittet ovan ska vara exakta och noggrant avgränsade. Bemyndigandet att utfärda förordning gäller sådana omständigheter av teknisk karaktär som inte har några rättsverkningar för dem som inte hör till förvaltningen. Bemyndigandet att utfärda förordning bedöms inte vara problematiskt med tanke på 80 § i grundlagen.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 januari 2023.

Upphandlingsannonser på flera olika språk kan genomföras när ett informationsunderlag för detta har skapats.

Ändringen som gäller annonseringen om upphandlingar och standardformulären träder i kraft när systemet för annonsering om upphandlingar blir färdigt, dock senast när EU:s förordning om standardformulär träder i kraft.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I enlighet med 17 § i grundlagen är Finlands nationalspråk finska och svenska. Paragrafen i fråga innehåller bestämmelser om vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk. Dessutom ska det allmänna tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningens kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

I språklagens 3 § föreskrivs det om tillämpningen av lagen på verksamheten hos myndigheter såsom domstolar och andra statliga myndigheter, välfärdsområdenas och välfärdssammanslutningarnas myndigheter, kommunala myndigheter, självständiga offentligrättsliga inrättningar samt hos riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli. I 24 § i språklagen förutsätts det att lagen inte bara tillämpas på ovan nämnda myndigheter utan också på vissa andra aktörer. Enligt 24 § i lagen ska statliga affärsverk samt sådana tjänsteproducerande bolag där staten eller ett eller flera tvåspråkiga välfärdsområden eller en eller flera tvåspråkiga kommuner eller välfärdsområden eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt ska betjäna och informera allmänheten på finska och svenska i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget och på ett sätt som enligt en helhetsbedömning inte kan anses oskäligt för bolaget.

Enligt 35 § i språklagen ska det allmänna i enlighet med grundlagen tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. Myndigheterna ska dessutom i sin verksamhet främja användningen av båda nationalspråken. Trots att de språkliga rättigheterna enligt språklagen främst förstås som individers rättigheter riktas anbudsförfaranden enligt lagen om offentlig upphandling dock till företag och sammanlutningar. Enligt 11 § i språklagen har juridiska personer, i det här fallet företag som deltar i anbudsförfaranden, i tillämpliga delar samma rätt som individer att använda sitt eget språk.

För att garantera små privata företags eller enskilda näringsidkares lika möjligheter att delta i anbudsförfaranden kan det vara nödvändigt att en upphandlingsannons eller anbudsförfrågan publiceras på båda nationalspråken.

Enligt förslaget ska den upphandlande enheten fortsättningsvis få publicera en upphandlingsannons antingen på båda nationalspråken eller endast på det ena språket. Undantaget kan motiveras med att upphandlingsannonser redan i nuläget ofta publiceras på endast ett språk och att det inte alltid är ändamålsenligt att översätta omfattande upphandlingsannonser. Myndigheterna ska dock fortfarande iakta den andra meningen i 32 § 3 mom. i språklagen, enligt vilken myndigheter ska se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

Bestämmelserna i 25 § i språklagen, enligt vilka den språkliga servicenivån inte får sjunka på grund av att uppgiften sköts av en enskild, kan i viss utsträckning anses tala för publicering av upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan på båda nationalspråken. En tvåspråkig myndighet ska vid konkurrensutsättning av sina tjänster säkerställa att resultatet av upphandlingen, det vill säga en tjänst som köpts av en privat tjänsteproducent, fungerar på både finska och svenska.

Enligt 2 § i språklagen kan en myndighet ge bättre språklig service än vad lagen förutsätter, och upphandlingsannonser och anbudsförfrågningar kan publiceras förutom på finska eller svenska också på andra språk, såsom engelska. Däremot är den nuvarande praxisen, enligt vilken EU:s upphandlingsannonser kan publiceras till exempel endast på engelska, inte i linje med kraven i språklagen.

I det föreslagna 59 mom. i upphandlingslagen finns bestämmelser om bemyndigande för finansministeriet att utfärda förordning. Strävan har varit att bemyndigandena ska vara exakta och noga avgränsade. Bemyndigandet att utfärda förordning gäller sådana omständigheter av teknisk karaktär som inte har några rättsverkningar för dem som inte hör till förvaltningen. Bemyndigandet bedöms inte vara problematiskt med tanke på grundlagen.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om offentlig upphandling och koncession

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) 2 § 1 mom., 59 § 1 mom., 78 §, det inledande stycket i 80 § 1 mom. och 80 § 2 mom., 93 § 1 mom., 101 § 1 och 2 mom., 106 §, 122 § 1 mom., 123 § 2 mom., 141 § 2 mom. samt 146 § 2 mom., av dem det inledande stycket i 80 § 1 mom. sådant det lyder i lag 499/2021, och fogas till 59 § ett nytt 3 mom. som följer:

2 §

Lagens ändamål

Denna lag har till ändamål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ samt ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar upphandling av hög kvalitet och garantera lika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggenreparnader vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

59 §

Skyldighet att använda EU:s standardformulär och gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV)

De annonser som avses i 58 § ska göras på de standardformulär som fastställts i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/1780 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2015/1986 ("eForms"), nedan förordningen om standardformulär. I annonserna ska finnas den information som anges i bilaga V till upphandlingsdirektivet.

Genom förordning av finansministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om de uppgifter som ska lämnas vid upphandlingsförfarandet samt om de standardformulär som ska användas vid annonseringen, om annonsernas innehåll och om andra omständigheter i anslutning till annonseringen om upphandlingen vilka anges i upphandlingsdirektivet och i Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EG om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektivare förfaranden för prövning av offentlig upphandling och som förutsätts i nationell lagstiftning.

78 §

Uteslutning av underleverantörer

Den upphandlande enheten kan i enlighet med 87–89 § kontrollera om det finns grunder för uteslutning av underleverantörer med stöd av 80 eller 81 §. På underleverantören tillämpas då

vad som i de nämnda paragraferna föreskrivs om anbudssökande och anbudsgivare. Om det föreligger en obligatorisk grund för uteslutning för underleverantören, ska den upphandlande enheten kräva att anbudsgivaren byter ut underleverantören. Om en av prövning beroende grund för uteslutning gäller en underleverantör, kan den upphandlande enheten kräva att underleverantören byts ut mot en annan underleverantör.

80 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att anbudssökanden eller anbudsgivaren, en ledamot i dess förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts till straff för något av följande brott:

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att en ledamot i anbudssökandens eller anbudsgivarens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts för arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 § i strafflagen, arbetstidsbrott enligt 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagarers organisationsfrihet enligt 47 kap. 5 §, anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd enligt 47 kap. 6 a §, grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § eller grovt naturskyddsbrott enligt 48 kap. 5 a §.

93 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren. Om den upphandlande enheten vid annan upphandling än varuupphandling använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt ska den ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i upphandlingsbeslutet eller i den särskilda rapporten om upphandlingsförfarandet.

101 §

Annonsering om upphandling

Den upphandlande enheten ska genom att använda den blankett som är avsedd för nationella upphandlingsannonser sända en sådan upphandlingsannons eller annons om projekttävling som avses i detta kapitel för elektronisk publicering på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi på finska, svenska eller båda språken.

Den upphandlande enheten kan dessutom publicera en upphandlingsannons på ett eller flera andra språk än finska eller svenska eller i andra medier. En annons får inte publiceras någon annanstans förrän den har publicerats på det sätt som avses i 1 mom.

106 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren. De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används.

122 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren. De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet, och de får inte ge den upphandlande enheten obegränsad valfrihet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används. Den upphandlande enheten ska bestämma jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de underliggande uppgifterna för att jämföra anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten de facto kontrollera att de uppgifter och bevis som anbudsgivarna har lämnat är korrekta.

123 §

Upphandlingsbeslut

Av beslutet eller de handlingar som hänför sig till beslutet ska skälen till att en anbudssökande eller en anbudsgivare har uteslutits eller ett anbud har förkastats, de viktigaste grunder på vilka de godkända anbudet har jämförts, hur kvalitetskriterier har beaktats vid upphandlingen och eventuella andra faktorer som väsentligt har påverkat avgörandet framgå. I ett beslut som gäller konkurrensutsättning av en upphandling som grundar sig på ramavtal är det tillräckligt att konstatera de faktorer som visar att kriterierna för val och jämförelse av anbud har tillämpats på det sätt som förutsätts i 43 §. Om det vid upphandlingen ska iakttas en väntetid som avses i 129 §,

ska det dessutom av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det framgå när upphandlingskontraktet kan ingås.

141 §

Konkurrens- och konsumentverkets framställning till marknadsdomstolen

Den framställning som avses i 1 mom. ska göras inom 12 månader från det att upphandlingskontraktet har ingåtts. Konkurrens- och konsumentverkets utredningsåtgärder avbryter preskriptionstiden, varefter en ny preskriptionstid börjar löpa.

146 §

Föremålet för och begränsningar av ändringssökande

Ett beslut eller annat avgörande av en upphandlande enhet kan inte föras till behandling av marknadsdomstolen genom besvär när beslutet eller avgörandet gäller

- 1) enbart beredningen av ett upphandlingsförfarande,
- 2) det att ett upphandlingskontrakt inte delas upp i delar med stöd av 75 §,
- 3) det att enbart det lägsta priset eller de lägsta kostnaderna används som kriterium enligt 93 § i upphandlingslagen vid bedömningen av om ett anbud ska anses vara det ekonomiskt mest fördelaktiga,
- 4) den upphandlande enhetens beskrivning av hur kvaliteten har beaktats enligt 123 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) 2 § 1 mom., rubriken för 63 § och 63 § 1 mom., 82 §, 84 § 2 mom., 91 § 1 mom., 113 § 1 mom. och 114 § 2 mom., och
fogas till 63 § ett nytt 3 mom. som följer:

2 §

Lagens ändamål

Denna lag har till ändamål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ samt ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar upphandling av hög kvalitet och garantera lika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggtjänster vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

63 §

Skyldighet att använda EU:s standardformulär och gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV)

De annonser som avses i 62 § ska göras på de standardformulär som fastställts i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/1780 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2015/1986 ("eForms"), nedan förordningen om standardformulär. I annonserna ska finnas den information som anges i bilagorna VI, X, XI och XII till försörjningsdirektivet.

Genom förordning av finansministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om de uppgifter som ska lämnas vid upphandlingsförfarandet samt om de standardformulär som ska användas vid annonseringen, om annonsernas innehåll och om andra omständigheter i anslutning till annonseringen om upphandlingen vilka anges i upphandlingsdirektivet och i Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EG om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektivare förfaranden för provning av offentlig upphandling och som förutsätts i nationell lagstiftning.

82 §

Uteslutning av underleverantörer

Den upphandlande enheten kan i enlighet med 85–87 § kontrollera om det finns grunder för uteslutning av underleverantörer med stöd av 83 eller 84 §. På underleverantören tillämpas då vad som i de nämnda paragraferna föreskrivs om anbudssökande och anbudsgivare. Om en obligatorisk grund för uteslutning gäller för en underleverantör, ska den upphandlande enheten kräva att anbudsgivaren byter ut underleverantören. Om en av provning beroende grund för uteslutning enligt 81 § i upphandlingslagen gäller en underleverantör, kan den upphandlande enheten kräva att underleverantören byts ut.

84 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten har fått kännedom om att en ledamot i anbudssökandens eller anbudsgivarens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbuds-

givaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts för arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 § i strafflagen, arbetstidsbrott enligt 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet enligt 47 kap. 5 §, anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd enligt 47 kap. 6 a §, grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § eller grovt naturskyddsbrott enligt 48 kap. 5 a §.

91 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren. Om den upphandlande enheten vid annan upphandling än varuupphandling använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt ska den ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i upphandlingsbeslutet eller i den särskilda rapporten om upphandlingsförfarandet.

113 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren. De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet, och de får inte ge den upphandlande enheten obegränsad valfrihet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används. Den upphandlande enheten ska bestämma jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de underliggande uppgifterna för att jämföra anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten de facto kontrollera att de uppgifter och bevis som anbudsgivarna har lämnat är korrekta.

114 §

Upphandlingsbeslut

Av beslutet eller de handlingar som hänför sig till beslutet ska skälen till att en anbudssökande eller en anbudsgivare har uteslutits eller ett anbud har förkastats, de viktigaste grunder på vilka de godkända anbudet har jämförts, hur kvalitetskriterier har beaktats vid upphandlingen och eventuella andra faktorer som väsentligt har påverkat avgörandet framgå. I ett beslut som gäller

konkurrensutsättning av en upphandling som grundar sig på ramavtal är det tillräckligt att konstatera de faktorer som visar att kriterierna för val och jämförelse av anbud har tillämpats på det sätt som förutsätts i 91 §. Om det vid upphandlingen ska iaktas en väntetid som avses i 120 §, ska det dessutom av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det framgå när upphandlingskontraktet kan ingås.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 6 b § i straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen (770/1993) 6 b § 2 mom. 8 punkten, sådan den lyder i lag 1399/2016, och
fogas till 6 b § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1399/2016, 502/2021 och 1272/2021, en ny 9 punkt som följer:

6 b §

I utdraget antecknas uppgifter om lagakraftvunna beslut genom vilket personen har dömts för

- 8) arbetarskyddsbrott med stöd av 47 kap. 1 § i strafflagen, arbetstidsbrott med stöd av 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet med stöd av 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet med stöd av 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet med stöd av 47 kap. 5 § eller anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd med stöd av 47 kap. 6 a §,
9) grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § i strafflagen samt grovt naturskyddsbrott enligt 48 kap. 5 a §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 25 augusti 2022

Statsminister

RP 115/2022 rd

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

1.

Lag

om ändring av lagen om offentlig upphandling och koncession

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) 2 § 1 mom., 59 § 1 mom., 78 §, det inledande stycket i 80 § 1 mom. och 80 § 2 mom., 93 § 1 mom., 101 § 1 och 2 mom., 106 §, 122 § 1 mom., 123 § 2 mom., 141 § 2 mom. samt 146 § 2 mom.,
av dem det inledande stycket i 80 § 1 mom. sådant det lyder i lag 499/2021, och
fogas till 59 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Lagens ändamål

Denna lag har till ändamål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ och hållbar upphandling av hög kvalitet samt garantera lika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggtreprenader vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

59 §

Skyldighet att använda EU:s standardformulär och gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV)

De annonser som avses i 58 § ska göras på de standardformulär som fastställts i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1986 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) nr 842/2011, nedan *förordningen om standard-*

Föreslagen lydelse

2 §

Lagens ändamål

Denna lag har till ändamål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ *samt ekologiskt, socialt och ekonomiskt* hållbar upphandling av hög kvalitet och garantera lika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggtreprenader vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

59 §

Skyldighet att använda EU:s standardformulär och gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV)

De annonser som avses i 58 § ska göras på de standardformulär som fastställts i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/1780 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2015/1986 ("*eForms*"), nedan *förordningen om stan-*

Gällande lydelse

formulär. I annonserna ska finnas den information som anges i bilaga V till upphandlingsdirektivet.

Föreslagen lydelse

dardformulär. I annonserna ska finnas den information som anges i bilaga V till upphandlingsdirektivet.

Genom förordning av finansministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om de uppgifter som ska lämnas vid upphandlingsförfarandet samt om de standardformulär som ska användas vid annonseringen, om annonsernas innehåll och om andra omständigheter i anslutning till annonseringen om upphandlingen vilka anges i upphandlingsdirektivet och i Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EG om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektiva förfaranden för prövning av offentlig upphandling och som förutsätts i nationell lagstiftning.

78 §

Uteslutning av underleverantörer

En upphandlande enhet får i enlighet med 87–89 § kontrollera om det föreligger grunder för att utesluta underleverantörer med stöd av 80 eller 81 §. Om en obligatorisk grund för uteslutning gäller i fråga om en underleverantör, ska den upphandlande enheten kräva att anbudsgivaren byter ut underleverantören. Om en frivillig uteslutningsgrund gäller en underleverantör, får den upphandlande enheten kräva att underleverantören byts ut mot en annan underleverantör.

78 §

Uteslutning av underleverantörer

Den upphandlande enheten kan i enlighet med 87–89 § kontrollera om det finns grunder för uteslutning av underleverantörer med stöd av 80 eller 81 §. *På underleverantören tillämpas då vad som i de nämnda paragraferna föreskrivs om anbudssökande och anbudsgivare.* Om det föreligger en obligatorisk grund för uteslutning för underleverantören, ska den upphandlande enheten kräva att anbudsgivaren byter ut underleverantören. Om en av prövning beroende grund för uteslutning gäller en underleverantör, kan den upphandlande enheten kräva att underleverantören byts ut mot en annan underleverantör.

80 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande, anbudsgivare *eller underleverantör* ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att anbudssökanden, anbudsgivaren

80 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande *eller* anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att an-

Gällande lydelse

eller underleverantören, en ledamot i dess förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden, anbudsgivaren eller underleverantören, genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts till straff för något av följande brott:

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att en ledamot i anbudssökandens eller anbudsgivarens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts för arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 § i strafflagen, arbetstidsbrott enligt 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet enligt 47 kap. 5 § eller anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd enligt 47 kap. 6 a §.

93 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Om den upphandlande enheten vid annan upphandling än varuupphandling använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt ska den ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i upphandlingsbeslutet eller i den särskilda rapporten om upphandlingsförfarandet.

Föreslagen lydelse

budssökanden eller anbudsgivaren, en ledamot i dess förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts till straff för något av följande brott:

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att en ledamot i anbudssökandens eller anbudsgivarens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts för arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 § i strafflagen, arbetstidsbrott enligt 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet enligt 47 kap. 5 §, anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd enligt 47 kap. 6 a §, grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § eller grovt naturskyddsbrott enligt 48 kap. 5 a §.

93 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren. Om den upphandlande enheten vid annan upphandling än varuupphandling använder endast

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt ska den ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i upphandlingsbeslutet eller i den särskilda rapporten om upphandlingsförfarandet.

101 §

101 §

Annonsering om upphandling

Annonsering om upphandling

Den upphandlande enheten ska genom att använda den blankett som är avsedd för nationella upphandlingsannonser sända en sådan upphandlingsannons eller annons om projekt-tävling som avses i detta kapitel för elektronisk publicering på finska eller svenska på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi.

Den upphandlande enheten får publicera en upphandlingsannons även i andra lämpliga medier. En annons får inte publiceras någon annanstans förrän den har publicerats på det sätt som avses i 1 mom.

Den upphandlande enheten ska genom att använda den blankett som är avsedd för nationella upphandlingsannonser sända en sådan upphandlingsannons eller annons om projekt-tävling som avses i detta kapitel för elektronisk publicering på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi på finska, svenska eller båda språken.

Den upphandlande enheten kan dessutom publicera en upphandlingsannons på ett eller flera andra språk än finska eller svenska eller i andra medier. En annons får inte publiceras någon annanstans förrän den har publicerats på det sätt som avses i 1 mom.

106 §

106 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga samt de eventuella jämförelsegrunder som används.

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren.* De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används.

122 §

122 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet, och de får inte ge den upphandlande enheten obegränsad valfrihet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används. Den upphandlande enheten ska bestämma jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de underliggande uppgifterna för att jämföra anbud. I oklara fall ska den upphandlande enheten de facto kontrollera att de uppgifter och bevis som anbudsgivarna har lämnat är korrekta.

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren.* De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet, och de får inte ge den upphandlande enheten obegränsad valfrihet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används. Den upphandlande enheten ska bestämma jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de underliggande uppgifterna för att jämföra anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten de facto kontrollera att de uppgifter och bevis som anbudsgivarna har lämnat är korrekta.

123 §

123 §

Upphandlingsbeslut

Upphandlingsbeslut

De faktorer som väsentligt har påverkat avgörandet ska framgå av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till beslutet. Sådana

Av beslutet eller de handlingar som hänför sig till beslutet ska skälen till att en anbudssökande eller en anbudsgivare har uteslutits eller ett anbud har förkastats, de viktigaste grunder

Gällande lydelse

faktorer är åtminstone skälen till att en anbudssökande eller en anbudsgivare har utesluts eller ett anbud har förkastats och de viktigaste grunder på vilka de godkända anbuden har jämförts. I ett beslut som gäller konkurrensutsättning av en upphandling som grundar sig på ramavtal är det tillräckligt att konstatera de faktorer som visar att kriterierna för val och jämförelse av anbud har tillämpats på det sätt som förutsätts i 43 §. Om det vid upphandlingen ska iaktas en väntetid som avses i 129 §, ska det dessutom av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det framgå när upphandlingskontraktet kan ingås.

141 §

Konkurrens- och konsumentverkets framställning till marknadsdomstolen

Den framställning som avses i 1 mom. ska göras inom sex månader från det att upphandlingskontraktet har ingåtts. Konkurrens- och konsumentverkets utredningsåtgärder avbryter preskriptionstiden, varefter en ny preskriptionstid börjar löpa.

146 §

Föremålet för och begränsningar av ändringssökande

Ett beslut eller annat avgörande av en upphandlande enhet kan inte föras till marknadsdomstolen genom besvär när beslutet eller avgörandet gäller

- 1) enbart beredningen av ett upphandlingsförfarande,
- 2) det att ett upphandlingskontrakt inte delas upp i delar med stöd av 75 §, eller
- 3) det att enbart det lägsta priset eller kostnaderna används som kriterium enligt 93 § vid bedömningen av om ett anbud ska anses vara det ekonomiskt mest fördelaktiga.

Föreslagen lydelse

på vilka de godkända anbuden har jämförts, hur kvalitetskriterier har beaktats vid upphandlingen och eventuella andra faktorer som väsentligt har påverkat avgörandet framgå. I ett beslut som gäller konkurrensutsättning av en upphandling som grundar sig på ramavtal är det tillräckligt att konstatera de faktorer som visar att kriterierna för val och jämförelse av anbud har tillämpats på det sätt som förutsätts i 43 §. Om det vid upphandlingen ska iaktas en väntetid som avses i 129 §, ska det dessutom av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det framgå när upphandlingskontraktet kan ingås.

141 §

Konkurrens- och konsumentverkets framställning till marknadsdomstolen

Den framställning som avses i 1 mom. ska göras inom 12 månader från det att upphandlingskontraktet har ingåtts. Konkurrens- och konsumentverkets utredningsåtgärder avbryter preskriptionstiden, varefter en ny preskriptionstid börjar löpa.

146 §

Föremålet för och begränsningar av ändringssökande

Ett beslut eller annat avgörande av en upphandlande enhet kan inte föras till behandling av marknadsdomstolen genom besvär när beslutet eller avgörandet gäller

- 1) enbart beredningen av ett upphandlingsförfarande,
- 2) det att ett upphandlingskontrakt inte delas upp i delar med stöd av 75 §,
- 3) det att enbart det lägsta priset eller de lägsta kostnaderna används som kriterium enligt 93 § i upphandlingslagen vid bedömningen av om ett anbud ska anses vara det ekonomiskt mest fördelaktiga,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*4) den upphandlande enhetens beskrivning
av hur kvaliteten har beaktats enligt 123 §.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) 2 § 1 mom., rubriken för 63 § och 63 § 1 mom., 82 §, 84 § 2 mom., 91 § 1 mom., 113 § 1 mom. och 114 § 2 mom., och
fogas till 63 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Lagens ändamål

Lagens ändamål

Denna lag har till ändamål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ och hållbar upphandling av hög kvalitet och garantera lika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggentreprenader vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

Denna lag har till ändamål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ *samt ekologiskt, socialt och ekonomiskt* hållbar upphandling av hög kvalitet och garantera lika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggentreprenader vid anbudsförfaranden för offentlig upphandling.

63 §

63 §

Skyldighet att använda EU:s standardformulär och gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV)

Skyldighet att använda EU:s standardformulär och gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV)

Gällande lydelse

De annonser som avses i 62 § ska göras på de standardformulär som fastställts i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1986 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) nr 842/2011, nedan förordningen om standardformulär. I annonserna ska finnas den information som anges i bilagorna VI, X, XI och XII till försörjningsdirektivet.

Föreslagen lydelse

De annonser som avses i 62 § ska göras på de standardformulär som fastställts i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/1780 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2015/1986 ("eForms"), nedan förordningen om standardformulär. I annonserna ska finnas den information som anges i bilagorna VI, X, XI och XII till försörjningsdirektivet.

Genom förordning av finansministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om de uppgifter som ska lämnas vid upphandlingsförfarandet samt om de standardformulär som ska användas vid annonseringen, om annonsernas innehåll och om andra omständigheter i anslutning till annonseringen om upphandlingen vilka anges i upphandlingsdirektivet och i Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EG om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektiva förfaranden för prövning av offentlig upphandling och som förutsätts i nationell lagstiftning.

82 §

Uteslutning av underleverantörer

En upphandlande enhet får i enlighet med 85–87 § kontrollera om det föreligger grunder för att utesluta underleverantörer med stöd av 83 eller 84 §. Om en obligatorisk grund för uteslutning gäller i fråga om en underleverantör, ska den upphandlande enheten kräva att anbudsgivaren byter ut underleverantören. Om en frivillig uteslutningsgrund som avses i 81 § i upphandlingslagen gäller i fråga om en underleverantör får den upphandlande enheten kräva att underleverantören byts ut.

82 §

Uteslutning av underleverantörer

Den upphandlande enheten kan i enlighet med 85–87 § kontrollera om det finns grunder för uteslutning av underleverantörer med stöd av 83 eller 84 §. På underleverantören tillämpas då vad som i de nämnda paragraferna föreskrivs om anbudssökande och anbudsgivare. Om en obligatorisk grund för uteslutning gäller för en underleverantör, ska den upphandlande enheten kräva att anbudsgivaren byter ut underleverantören. Om en av prövning beroende grund för uteslutning enligt 81 § i upphandlingslagen gäller en underleverantör, kan den upphandlande enheten kräva att underleverantören byts ut.

Gällande lydelse

84 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den fått kännedom om att en ledamot i anbudssökandens eller anbudsgivarens förvaltnings-, lednings- eller styrelseorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts för arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 §, arbetstidsbrott enligt 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet enligt 47 kap. 5 § eller anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd enligt 47 kap. 6 a § i strafflagen.

91 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud ska väljas som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Om den upphandlande enheten vid annan upphandling än varuupphandling använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt ska den ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i upphandlingsbeslutet eller i den särskilda rapporten om upphandlingsförfarandet.

Föreslagen lydelse

84 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten har fått kännedom om att en ledamot i anbudssökandens eller anbudsgivarens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts för arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 § i strafflagen, arbetstidsbrott enligt 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i arbetslivet enligt 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet enligt 47 kap. 5 §, anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd enligt 47 kap. 6 a §, *grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § eller grovt naturskyddsbrott enligt 48 kap. 5 a §.*

91 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten har det *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren.* Om den upphandlande enheten vid annan upphandling än varuupphandling använder endast det lägsta priset som kriterium för vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt ska den ange skälen till detta i upphandlingsdokumenten, i upphandlingsbeslutet eller i den särskilda rapporten om upphandlingsförfarandet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

113 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten är det anbud som har det lägsta priset, är kostnadsmässigt mest fördelaktigt eller har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet, och de får inte ge den upphandlande enheten obegränsad valfrihet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsern eller anbudsfrågan ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används. Den upphandlande enheten ska bestämma jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de underliggande uppgifterna för att jämföra anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten de facto kontrollera att de uppgifter och bevis som anbudsgivarna har lämnat är korrekta.

113 §

Val av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

Det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ska väljas. Ekonomiskt mest fördelaktigt är det anbud som för den upphandlande enheten *har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller som är kostnadsmässigt mest fördelaktigt. Ekonomiskt mest fördelaktigt kan också vara det anbud som har det mest fördelaktiga priset och som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer på föremålet för upphandlingen och anbudsgivaren.* De jämförelsegrunder som används vid bedömningen av förhållandet mellan pris och kvalitet ska vara kopplade till föremålet för upphandlingen och möjliggöra en objektiv bedömning av anbudet, och de får inte ge den upphandlande enheten obegränsad valfrihet. Den upphandlande enheten ska i upphandlingsannonsern eller anbudsfrågan ange det kriterium som används för att bestämma att ett anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga och de eventuella jämförelsegrunder som används. Den upphandlande enheten ska bestämma jämförelsegrunderna så att anbudsgivaren kan verifiera de underliggande uppgifterna för att jämföra anbud. I tveksamma fall ska den upphandlande enheten de facto kontrollera att de uppgifter och bevis som anbudsgivarna har lämnat är korrekta.

114 §

Upphandlingsbeslut

De faktorer som väsentligen har påverkat avgörandet ska framgå av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till beslutet. Sådana faktorer är åtminstone skälen till att en anbudssökande eller anbudsgivare har uteslutits

114 §

Upphandlingsbeslut

Av beslutet eller de handlingar som hänför sig till beslutet ska skälen till att en anbudssökande eller en anbudsgivare har uteslutits eller ett anbud har förkastats, de viktigaste grunder på vilka de godkända anbudet har

Gällande lydelse

eller ett anbud har förkastats och de viktigaste grunder på vilka de godkända anbuden har jämförts. I ett beslut som gäller konkurrensut-sättning av en upphandling som grundar sig på ramavtal är det tillräckligt att konstatera de faktorer som visar att kriterierna för val och jämförelse av anbud har tillämpats på det sätt som förutsätts i 91 §. Om det vid upphand-lingen ska iakttas en väntetid som avses i 120 §, ska det dessutom av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det framgå när upphandlingskontraktet kan ingås.

Föreslagen lydelse

jämförts, hur kvalitetskriterier har beaktats vid upphandlingen och eventuella andra fak-torer som väsentligt har påverkat avgörandet framgå. I ett beslut som gäller konkurrensut-sättning av en upphandling som grundar sig på ramavtal är det tillräckligt att konstatera de faktorer som visar att kriterierna för val och jämförelse av anbud har tillämpats på det sätt som förutsätts i 91 §. Om det vid upphand-lingen ska iakttas en väntetid som avses i 120 §, ska det dessutom av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det framgå när upphandlingskontraktet kan ingås.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 6 b § i straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen (770/1993) 6 b § 2 mom. 8 punkten, sådan den lyder i lag 1399/2016, och
fogas till 6 b § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1399/2016, 502/2021 och 1272/2021, en ny 9 punkt som följer:

Gällande lydelse

6 b §

I utdraget antecknas uppgifter om lagakraft-vunna beslut genom vilket personen har dömts för

8) arbetarskyddsbrott med stöd av 47 kap. 1 § i strafflagen, arbetstidsbrott med stöd av 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet med stöd av 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i

Föreslagen lydelse

6 b §

I utdraget antecknas uppgifter om lagakraft-vunna beslut genom vilket personen har dömts för

8) arbetarskyddsbrott med stöd av 47 kap. 1 § i strafflagen, arbetstidsbrott med stöd av 47 kap. 2 §, diskriminering i arbetslivet med stöd av 47 kap. 3 §, ockerliknande diskriminering i

Gällande lydelse

arbetslivet med stöd av 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet med stöd av 47 kap. 5 § eller anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd med stöd av 47 kap. 6 a §.

Föreslagen lydelse

arbetslivet med stöd av 47 kap. 3 a §, kränkning av arbetstagares organisationsfrihet med stöd av 47 kap. 5 § eller anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd med stöd av 47 kap. 6 a §,

9) grov miljöförstöring enligt 48 kap. 2 § i strafflagen samt grovt naturskyddsbrott enligt 48 kap. 5 a §.

Denna lag träder i kraft den 20 .
